La Tahzen

Alper Murat Kirpik - Efsunlu Amca

ALPER MURAT KİRPİK

La Tahzen

Hüzünle Yaşamak, Umutsuzluğa Düşmeden

Copyright © 2026 by Alper Murat KİRPİK

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning, or otherwise without written permission from the publisher. It is illegal to copy this book, post it to a website, or distribute it by any other means without permission.

First edition

This book was professionally typeset on Reedsy.
Find out more at reedsy.com

Contents

1	Takdim	1
2	NİYET VE EŞİK	5
3	HAKİKATİN MERKEZİ	11
4	GÖRÜNMEYEN ÂLEM	23
5	YOLDAŞLAR	29
6	LEDÜN VE TASAVVUF EHLİ	39
7	ÜMMET VE EMANET	69
8	SON EŞİK	76

1

Takdim

Bu kitap, aceleyle yazılmadı.

Bir masada değil; bir hâlin içinde oluştu.

Bazı cümleler secdeden kalkınca, bazıları uykusuz gecelerin en sessiz yerinde, bazıları ise hiçbir kelimenin yetmediği anların kıyısında belirdi. Çünkü bu kitap, konuşmak isteyen bir dilden değil; susmak zorunda kalmış bir kalpten doğdu.

İnsan, her zaman güçlü değildir.

İman da her zaman diri durmaz.

Bazen kalp yorulur, bazen akıl susar, bazen dil dua etmeyi bile unutur. İşte bu kitap, tam da o anlarda ortaya çıkan bir ihtiyacın sesidir. Ne öğüt vermek ister ne de teselli dağıtmak. Sadece şunu fısıldar: "Yalnız değilsin ve bu hâl, inkâr değildir."

Biz hüzünle barışık bir inancın çocuklarıyız.

Peygamberi yetim büyüyen, gözyaşını secdede bırakan bir dinin ümmetiyiz. Buna rağmen, zamanla hüznü saklamayı öğrendik. Güçlü görünmeyi iman sandık. Yorgunluğu zaaf, suskunluğu eksiklik, ağlamayı neredeyse kusur bildik. Oysa kalp, bazen ancak kırılarak Allah'a yaklaşır.

"Lâ tahzen" denildi bize.

Ama çoğu zaman bu söz, bir teselli değil; bir susturma cümlesi olarak sunuldu. Üzülme dendi. Ağlama dendi. Sanki hüzün imanla çelişirmiş gibi. Oysa "Lâ tahzen", bir azarlama değil; bir **yakınlık cümlesidir**. Allah'ın kuluna, "Ben buradayım" deme biçimidir.

Bu kitap, hüznü inkâr etmez.

Çünkü inkâr edilen her şey, daha derin yaralar açar.

Hüzün vardır. Olmuştur. Olacaktır. İnsan olmanın bir bedelidir. Ama bu kitap, hüznü kutsallaştırmaz da. Acıyı kimlik hâline getirmez. Yarayı yurt edinmez. Sadece hüznün içinde kaybolmamayı teklif eder.

Buradaki yol, kaçış yolu değildir.

Burada ne pozitif telkinler vardır ne de yapay umutlar. Çünkü iman, kandırılmaya ihtiyaç duymaz. İman, dürüstlüğü sever. Kalbin gerçek hâliyle Rabbin huzuruna çıkmasını ister. Bu kitap da tam olarak bunu yapar: Kalbi olduğu gibi bırakır.

Bazen insanın söyleyecek tek bir cümlesi kalmaz.

Dua bile ağır gelir.

Zikir dudakta değil, sadece içte döner.

İşte bu kitap, o hâli tanır. Ve o hâle şefkatle yaklaşır. Çünkü Allah, yalnızca güçlü kulların Rabbi değildir. Zayıf olanın, çökenin, yorulanın da Rabbidir.

Bu satırlar, bir reçete sunmaz.

Bir "nasıl mutlu olunur" listesi değildir.

Bu kitap, seni iyileştirmeyi vadetmez. Ama yanında yürümeyi teklif eder. Kalbinin yükünü hafifletmek için değil; o yükle Allah'a yürüyebilmen için vardır.

Çünkü bazen yük hafiflemez.

Ama yükle yürümek öğrenilir.

Bu kitap, suskunluğu inkâr etmez.

Bazı insanlar konuşamaz. Çünkü kelimeler, yaşananın yanına

varamaz. İşte o suskunluk, bazen en sahici ibadettir. Bu kitap, suskun kalpleri zorlamaz. Onlara "konuş" demez. Sadece "buradayım" der.

Yorgun imanlar vardır.

Hâlâ inanan ama sevinemeyen…

Hâlâ teslim olan ama rahatlayamayan…

Hâlâ Allah diyen ama içi sessiz kalan…

Bu kitap, işte o imanları hor görmez. Onları azarlamaz. Onlara "daha çok inan" demez. Çünkü bazen iman artmaz; sadece dinlenmeye ihtiyaç duyar.

Bu satırlar, dinlenmek isteyen imanlar içindir.

Hüzün var diye Allah yok sanılmaz.

Bu cümle, kitabın omurgasıdır. Çünkü insan, acı çektiğinde ilk olarak anlamı sorgular. "Neden?" diye sorar. Ve bazen bu soru, Allah'a doğru değil; Allah'tan uzağa doğru akar. Bu kitap, o soruyu yasaklamaz. Ama sorunun yönünü yavaşça değiştirir.

Burada kader anlatılmaz; kaderle kalma hâli anlatılır.

Burada sabır övülmez; sabrın içindeki çatlaklar görünür kılınır.

Burada tevekkül slogan olmaz; geceleri uykusuz geçen bir teslimiyet olarak ele alınır.

Bu kitap, iyilerin hikâyesini anlatmaz.

Pürüzsüz kullardan söz etmez.

Bu kitap, kırık kalplerin arasında dolaşır. Çünkü Allah'ın en çok ziyaret ettiği yer, kırık kalptir.

Okuyacağın satırlar, seni ağlatabilir.

Çünkü bastırılmış duygular, tanındığında gözyaşı ister.

Ama bu gözyaşı bir çöküş değildir. Bir çözülmedir. Ve çözülmeden sonra bazen sadece susmak kalır. Bu kitap, o suskunluğu da kabul eder.

Bu bir çağrı kitabı değildir.

Bir davet varsa bile, yüksek sesle yapılmaz.

Kapıya vurmaz.

Kalbin eşiğinde bekler.

Eğer bu kitabı okurken kendini güçlü hissetmezsen, sorun değildir.

Eğer "iyi oldum" demezsen, eksiklik değildir.

Bu kitap, sonuç değil; hâl kitabıdır.

Burada "mutlu son" yoktur.

Ama "yalnız son" da yoktur.

Bu kitabın dili, kalbi incitmemeye yeminlidir.

Çünkü incinmiş bir kalbe söylenen her sert söz, hakikat bile olsa yaralayıcıdır. Bu yüzden burada hakikat, yumuşak konuşur. Ama yalan söylemez.

Eğer bu kitap sana bir cümle bile eşlik ederse, maksadına ulaşmıştır.

Eğer bir sayfada durup sadece nefes alırsan, yeterlidir.

Çünkü bazen en büyük ibadet, durabilmektir.

Bu kitap, seni çağırmıyor.

Seni zorlmıyor.

Seni düzeltmeye çalışmıyor.

Sadece şunu söylüyor:

Hüzünle de kul olunur.

Susarak da Allah'a varılır.

Yorularak da iman korunur.

Ve en önemlisi…

2

NİYET VE EŞİK

Senin Rızan İçin: Bu Kitabın Niyeti

"Bu kitap, hüznü olanlara 'geçer' demek için değil, 'yalnız değilsin' demek için yazıldı."

Bu kitabı eline aldığında, senden güçlü olmanı istemiyorum. Dik durmanı, toparlanmanı, "geçti" demeni de istemiyorum. Çünkü biliyorum; bazı hâller geçmez, sadece sessizleşir. Bazı yaralar kapanmaz, ama insan onlarla yürümeyi öğrenir. İşte bu kitap, sana "yürü" demek için değil; sen yürürken yanında olmak için yazıldı. Bir dost gibi. Omzuna elini koyup hiçbir şey söylemeden durabilen bir dost gibi.

Bazen insanın en çok ihtiyacı olan şey cevap değildir. "Neden oldu?" sorusunun cevabı da değildir. Bazen sadece biri yanına otursun istersin. Konuşmak zorunda bırakmadan. Ağlamanı düzeltmeye çalışmadan. "Güçlü ol" demeden. Bu kitap, tam olarak o niyetle yazıldı. Seni iyileştirmek için değil; seni **yalnız bırakmamak** için.

"Lâ tahzen" denildiğinde çoğu zaman içimiz burkulur. Çünkü

bu söz, bize çoğu kez yanlış yerden söylenmiştir. Üzülmememiz istenmiştir; oysa biz zaten üzülmemeyi beceremediğimiz için yorgunduk. Bu kitap, "Lâ tahzen"i sana yukarıdan söylemiyor. Yanına oturup, seninle aynı yere bakarak fısıldıyor. Bir emir gibi değil. Bir zorunluluk gibi hiç değil. Daha çok şuna benzer: "Biliyorum. Zor. Ama buradayım."

Bu kitabın niyeti, seni hüzünden çıkarmak değildir. Çünkü bazen hüzün, çıkılacak bir yer değil; içinde durulacak bir hâlidir. İnsan, her zaman aydınlıkta olmaz. Bazen içi kararır. Bazen iman ağırlaşır. Bazen dua boğazda düğümlenir. İşte bu kitap, o anları yok saymaz. "Demek ki eksiksin" demez. "Demek ki yanlış yapıyorsun" hiç demez. Sadece şunu söyler: İnsan bazen böyle olur.

Bak, şunu dürüstçe söyleyelim: Herkesin imanı aynı parlaklıkta değildir. Herkesin kalbi her zaman canlı atmaz. Bazı günler Allah ismini söylemek bile zor gelir. Sanki kelime çok büyük, kalp çok küçüktür. Bu kitap, işte o küçülmüş kalbi ezmez. "Daha çok inan" diye bağırmaz. Çünkü bazen inanmak artmaz; sadece yavaşlar. Ve bu yavaşlık, inkâr değildir.

Bu kitabı yazarken, hep şunu düşündüm: Eğer karşımda sevdiğim bir arkadaşım otursaydı ve gözleri dolu dolu bana baksaydı, ona ne söylerdim? Büyük cümleler kurmazdım. Ayetleri peş peşe dizmezdim. Sabır nutukları çekmezdim. Muhtemelen önce susardım. Sonra yavaşça şunu söylerdim: "Geçmek zorunda değil. Ama sen bu hâlinle de değerlisin."

İşte bu kitap, o cümlenin uzun hâlidir.

Bu kitabın niyeti, Allah'ı sana yeniden anlatmak değildir. Çünkü sen Allah'ı bilmiyorsan değil; bazen O'nu hissedemediğin için yoruluyorsun. Bu kitap, "Allah seni seviyor" cümlesini slogan gibi atmaz. Çünkü o cümle, acının ortasında bazen çok uzak gelir. Bunun yerine, şunu yapar: Acının yanına Allah'ı

sessizce oturtur. Zorla sevdirmeden. Zorla hissettirmeden.

Hüzün var diye Allah yok sanılmaz.

Bu cümle, bu kitabın kalbidir.

Ama bu cümle sana sert gelmesin diye, kitap onun etrafında dolaşır. Seni o cümleye zorla getirmez. Çünkü biliyorum; bazı insanlar o cümleyi hemen duyamaz. Önce biraz ağlaması gerekir. Önce biraz susması. Önce "ben yoruldum" demesi. Bu kitap, o süreci aceleye getirmez.

Burada kimseye "neden üzülüyorsun?" diye sorulmaz. Çünkü bazen insan nedenini de bilmiyordur. İçin ağırdır işte. Günler üst üste çökmüştür. Küçük şeyler bile taş gibi geliyordur. Bu kitap, sebep aramaz. Hâli tanır. Ve hâli tanımak, bazen en büyük merhamettir.

Bu kitabın niyeti, seni daha iyi bir kul yapmak değildir. Daha düzgün, daha örnek, daha güçlü bir mümin çıkarmak gibi bir iddiası yoktur. Bu kitap, seni olduğun yerden kovmaz. Olduğun hâli küçümsemez. Çünkü Allah'ın rahmeti, "daha iyi olunca gelirim" demez. Rahmet, insanın en kötü hissettiği yerde bile kapıyı çalar.

Bazen insan kendinden utanır. "Ben böyle hissetmemeliydim" der. "Benim imanım güçlü olmalıydı" der. Bu kitap, o utanmayı alır, yavaşça yere bırakır. Çünkü utanmak, kalbi daha da yalnızlaştırır. Sen zaten zorlanıyorken, bir de kendinle kavga etmeni istemez.

Bu kitap, seni sürekli yukarı bakmaya zorlamaz. Bazen yere bakmak gerekir. Ayağının altını görmek. Nerede durduğunu anlamak. Düşmemek için yavaşlamak. "La Tahzen" bazen koşmak değil; durabilmektir.

Bak, şunu söyleyeyim:

Bu kitap, seni her sayfada umutla doldurmayacak.

Ama her sayfada dürüst olacak.

Bazı satırlar ağır gelecek. Çünkü tanıdık olacak. Bastırdığın şeyler görünür olacak. Ama bu, bir zarar değildir. Bu, kalbin nefes almasıdır. Bu kitap, kalbi zorla açmaz. Ama kapının kilidini de saklamaz.

Bu kitabın niyeti, seni mutlu etmek değil. Seni **gerçek** bırakmaktır. Gerçek hâlinle Allah'a yakın olabileceğini hatırlatmaktır. Çünkü en büyük yorgunluk, olmadığın biri gibi davranmaktır.

Ve bütün bunlar, tek bir niyet içindir:

Senin rızan için, ey Allah'ım.

Bu satırlar beğenilirse, güzel söz sayılırsa, etkileyici bulunursa; bunların hiçbiri asıl mesele değildir. Asıl mesele şudur: Bir insan bu kitabı okurken kendini Allah'tan tamamen kopmuş hissetmesin. "Beni de görür" diyebilsin. "Ben bu hâlimle de dışarıda değilim" diyebilsin.

Bu kitap, seni aceleyle ayağa kaldırmaz.

Ama yere düşmüşken başında bekler.

Ve eğer bir gün bu kitabı kapatırken hâlâ üzgünsen, bu bir başarısızlık değildir. Çünkü bu kitap, üzgün olmayı yasaklamaz. Sadece şunu fısıldar:

Üzgünken de kul olursun.

Yorulurken de Allah sana yakındır.

Ve hüzün var diye, Allah yok sanılmaz.

Lâ Tahzen: Bir Emir Değil, İlâhî Teselli

"Lâ tahzen" denildiğinde, insanın içi neden daralır biliyor musun?

Çünkü bu sözü çoğu zaman tam ağlayacakken duyduk. Tam içimiz çökmüşken. Tam "artık dayanamıyorum" diyecekken.

Ve o anlarda bu söz, bir merhem gibi değil; bir sus işareti gibi geldi. Üzülme dendi. Ama nasıl? Ne ile? Neyin yerine?

Oysa insan bazen üzülür. Çünkü kaybeder.

Bazen üzülür çünkü beklediği kapı açılmaz.

Bazen de hiçbir şey olmamıştır ama içi ağırdır işte. Sebepsiz değil; sadece kelimesizdir.

İşte "Lâ tahzen" tam bu noktada yanlış anlaşılır. Sanki Allah, kuluna "hissetme" diyormuş gibi. Sanki gözyaşı iman zayıflığıymış gibi. Sanki hüzün, uzaklığın işaretiymiş gibi. Ama hakikat böyle değildir. Hiç olmamıştır.

"Lâ tahzen" bir emir değildir.

Bir yasak cümlesi hiç değildir.

Bu söz, Allah'ın kulunun yanına yaklaşma biçimidir.

Bunu bir an için şöyle düşün: Çok sevdiğin bir dostun var. Yorulmuş. Canı yanmış. Konuşacak hâli yok. Yanına gidiyorsun. Oturuyorsun. Uzun uzun açıklamalar yapmıyorsun. Sadece yumuşak bir sesle şunu söylüyorsun: "Korkma… Buradayım." İşte "Lâ tahzen" tam olarak budur. Bir buyruğun sertliği yoktur bu sözde. Bir yakınlığın sıcaklığı vardır.

Kur'an'da bu söz, hep yalnız anlarda söylenir.

Mağarada…

Kaçışta…

Korkunun ortasında…

Yani insanın en kırılgan olduğu yerde. Allah, kulunu güçlü hissettiği anda değil; en zayıf olduğu yerde teselli eder. Çünkü Rab, kulunun en çok orada Allah'a ihtiyaç duyduğunu bilir.

Bu kitap, "Lâ tahzen"i sana bağırarak söylemez. Çünkü bağırılan teselli, teselli değildir. Bu kitap, o sözü seninle birlikte ağlayarak söyler. Yanına oturarak. Sen sustuğunda susarak. Çünkü bazen en büyük ilâhî teselli, kelimenin değil; **hâlin** içindedir.

Bak, şunu açıkça söyleyelim:

Hüzün günah değildir.

Ağlamak zayıflık değildir.

İçinin daralması, imanın bittiği anlamına gelmez.

İman bazen yorulur. Tıpkı beden gibi. Ama yorulmak, terk etmek değildir. Bu kitap, sana "üzülme" demek için değil; "üzülürken yalnız değilsin" demek için yazıldı.

"Lâ tahzen"i bir hedef gibi koyarsan, kendinle kavga edersin.

"Ben neden hâlâ üzülüyorum?" dersin.

"Demek ki başaramadım" dersin.

Oysa bu söz bir hedef değil; bir eşliktir. Yolun ortasında söylenir. Henüz her şey düzelmemişken. Henüz gözyaşı dinmemişken. Henüz kalp hafiflemeden.

Allah, kuluna "Lâ tahzen" dediğinde, aslında şunu demektedir:

"Ben senin bu hâlini görüyorum."

"Bu karanlıkta yalnız değilsin."

"Bu yükle tek başına yürümek zorunda değilsin."

Bu kitap, işte bu sesi duyman için yazıldı.

Belki hemen duyamazsın.

Belki sayfalar sonra.

Belki sadece bir cümlede.

Ama bil ki bu kitap, seni hüzünden utandırmak için yok. Seni hüznün içinde Allah'tan koparmamak için var. Çünkü en büyük tehlike, üzülmek değil; üzülürken terk edildiğini sanmaktır.

"Lâ tahzen", acıyı yok etmez.

Ama acının içine **rahmetin de sığabildiğini** hatırlatır.

Ve belki de bu yüzden, bu söz bir emir değildir.

Bir ilâhî tesellidir.

3

HAKİKATİN MERKEZİ

Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Hüzün Yılı

Hüzün Yılı'nı anlamadan Hz. Muhammed'i (s.a.v.) tam olarak anlayamayız. Çünkü o yıl, bir peygamberin en çok sustuğu, en çok içine çekildiği, en çok yorulduğu yıldır. Ve belki de bu yüzden, en çok bize benzediği zamandır. Çünkü biz onu çoğu zaman güçlü, kararlı, dimdik anlatırız. Ama Hüzün Yılı'nda o, bir kuldur. Kalbi kırık bir kul. Yalnız kalmış bir insan. Ve işte tam da bu yüzden, Hüzün Yılı bizim için bir tesellidir.

O yıl, Hz. Hatice'yi kaybetti. Hayat arkadaşını. Yükünü hafifleteni. İlk inananı. Sarsıldığında "Allah seni utandırmaz" diyeni. Evine döndüğünde susarak bile onu anlayanı. Hz. Hatice, sadece bir eş değildi. Peygamberliğin en ağır günlerinde, onun kalbinin dayandığı yerdi. Ve o dayanak gittiğinde, Hz. Muhammed (s.a.v.) ilk defa bu kadar açık bir yalnızlık yaşadı.

Ardından Ebû Tâlib'i kaybetti. Onu koruyan, kollayan, kabilesinin önünde siper olan amcasını. İnancı paylaşmasa bile, onu insanlara karşı savunan bir dayanağı daha kaybetti.

Bu iki kayıp, peş peşe geldi. Sanki hayat, aynı anda iki elini birden çekmişti omzundan. İşte bu yüzden o yıla "Hüzün Yılı" denildi. Çünkü bu hüzün, tek bir acının değil; üst üste binen kayıpların hüznüydü.

Burada duralım.

Şunu fark edelim:

Bu hüzün, bir peygamberin hüznüydü.

Yani Allah'ın en sevdiği kulun hüznü.

Vahiy alanın, mucizeyle desteklenenin, seçilmiş olanın hüznü.

Bu bize şunu söyler: Hüzün, seçilmemişliğin işareti değildir. Hüzün, terk edilmişliğin kanıtı hiç değildir. Eğer öyle olsaydı, Hüzün Yılı hiç yaşanmazdı. Allah, en çok sevdiğini hüznün içinden geçirdi. Çünkü insan, hüznü tanımadan merhameti derinleştiremez.

Hz. Muhammed (s.a.v.) o yıl güçlenmedi. Daha yüksek sesle konuşmadı. Daha sert olmadı. Tam tersine, daha kırılgan oldu. Daha içe dönük. Daha yalnız. Ve bu hâli, onun peygamberliğini eksiltmedi. Bilakis, insanlığa daha da yaklaştırdı.

Biz çoğu zaman şunu sanıyoruz: İmanı güçlü olan üzülmez. Peygamber olan hiç üzülmez. Ama Hüzün Yılı bu düşünceyi yıkar. Hz. Muhammed (s.a.v.) üzüldü. Hem de derinden. Ve bu üzüntü, ne onun imanını azalttı ne de Allah katındaki değerini düşürdü.

Taif yolculuğunu hatırla.

Hüzün Yılı'nın hemen ardından…

Belki biraz nefes alırım diye çıktı yola. Belki bir kapı açılır diye. Ama açılan kapı, taş atan çocuklar oldu. Hakaret oldu. Kanayan ayaklar oldu. Ve o an, bir insanın dayanabileceği sınırların ötesiydi. İşte tam orada, bir peygamber çöktü. Ama isyan etmedi. Beddua etmedi. "Neden ben?" demedi.

Sadece şunu söyledi:

"Allah'ım, gücümün azlığını Sana şikâyet ediyorum."

Bu bir isyan cümlesi değildi.

Bu bir teslimiyet nutku da değildi.

Bu, yorgun bir kalbin dürüstlüğüydü.

Ve işte bu cümle, bu kitabın da kalbine çok yakındır. Çünkü bu kitap, güçlü cümleler değil; dürüst cümleler ister. Hz. Muhammed (s.a.v.), Hüzün Yılı'nda dürüsttü. Yorgunluğunu saklamadı. Acısını bastırmadı. "Ben peygamberim, üzülmem" demedi.

İşte burası çok kıymetli:

Peygamber, üzülürken bile peygamberliğinden vazgeçmedi.

Ama peygamberliğini, üzülmemek zorunda kalmak sanmadı.

Allah, Taif'te ona melekler gönderdi. "İstersen bu kavmi helâk edelim" dediler. Ama o ne yaptı? "Hayır" dedi. "Belki onların soyundan iman edenler gelir." Bu merhamet, hüzünle yoğrulmuş bir merhametti. Acıdan geçen bir rahmetti. Hüzün Yılı, onu sertleştirmedi. Daha da yumuşattı.

Şimdi kendimize dönelim.

Biz üzülünce ne oluyor?

Kendimizi suçluyoruz. "Demek ki zayıfım" diyoruz.

"Demek ki imanım eksik" diyoruz.

Oysa Hüzün Yılı bize şunu söylüyor: Üzülmek, imanın düşmanı değildir. Üzülmek, insan olmanın bir hâlidir.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Hüzün Yılı'nda "Lâ tahzen"i yaşadı. Ama bu, bir anda mutlu olmak değildi. Bir anda rahatlamak hiç değildi. Bu, hüznün içinde Allah'la bağını koparmamaktı. İşte "Lâ tahzen" budur. Acının yokluğu değil; acının içinde yalnız kalmamaktır.

Bu yüzden bu kitap, Hüzün Yılı'nı anlatırken bağırmaz. Nutuk çekmez. Sadece yanına oturur. Çünkü Peygamber de o yıl bağırmadı. Sessizdi. Derindi. Ve Allah'a çok yakındı.

Hüzün Yılı, geçmedi.

Ama dönüştü.

Ardından Miraç geldi. Ama Miraç, Hüzün Yılı'nı inkâr ederek gelmedi. Onun içinden geçti. Önce kırılma oldu, sonra yükseliş. Bu çok önemli. Çünkü biz çoğu zaman yükselişi isteriz ama kırılmadan kaçmak isteriz. Oysa Peygamber'in yolu böyle değildi.

Bu kitap sana şunu söylemek ister: Eğer şu an bir Hüzün Yılı'ndan geçiyorsan, bu seni değersiz yapmaz. Bu, Allah'ın seni terk ettiği anlamına gelmez. Belki de sen, en insani yerindesin. Ve belki de Allah'a en yakın olduğun noktadasın, farkında olmadan.

Hz. Muhammed (s.a.v.) Hüzün Yılı'nda ağladı. Yoruldu. Sustu. Ama Allah'ı bırakmadı. Allah da onu bırakmadı. İşte bu karşılıklı yakınlık, "Lâ tahzen"in gerçek anlamıdır.

Bu yüzden, bu kitabın sana söylediği şudur:

Üzgün olabilirsin.

Yorulabilirsin.

Kırılmış olabilirsin.

Ama bu hâlinle de Allah'ın rahmet dairesinin dışına düşmezsin.

Hüzün var diye, Allah yok sanılmaz.

Ve Peygamber'in Hüzün Yılı, bunun en sahici şahididir.

Ashâb-ı Kirâm: Sabır, Şahitlik ve Teslimiyet

Ashâb-ı Kirâm'ı anlatırken çoğu zaman onların cesaretinden söz ederiz. Fedakârlıklarından, sadakatlerinden, mallarını ve canlarını ortaya koyuşlarından… Bunların hepsi doğrudur. Ama çoğu zaman gözden kaçırdığımız bir şey var: Ashâb-ı Kirâm, önce **dayanan** insanlardı. Önce sabreden, önce susan,

önce içi yanan ama yine de terk etmeyen insanlardı. Onların büyüklüğü sadece yaptıklarında değil; **katlandıklarında** saklıydı.

Çünkü Ashâb, hazır kahramanlar olarak ortaya çıkmadı. Onlar da korktular. Yoruldular. Bazen ne olacağını bilemediler. Ama bütün bu hâllerin ortasında, bir şeyi bırakmadılar: Şahitliklerini. Allah'ın birliğine, Peygamber'in doğruluğuna ve kalplerinde doğan hakikate şahitliklerini.

Sabır, Ashâb için dişini sıkmak değildi. Sabır, başına geleni inkâr etmeden taşımaktı. Acıyı yok saymadan, isyana dönüştürmeden yürümekti. Bu yüzden onların sabrı sessizdi. Gösterişsizdi. Kimse görsün diye değildi. Çünkü onlar, Allah'ın gördüğünü bilmenin verdiği bir sükûnetle yaşadılar.

Bilâl-i Habeşî'yi düşün.

Güneşin altında, kızgın taşların üzerinde…

"Ahad, Ahad" derken sesi titriyor muydu?

Muhtemelen titriyordu.

Ama o titreme, teslimiyetin sesiydi.

Bilâl sabrı seçmedi belki. Ama sabır, onu seçti. Ve o sabır, Bilâl'i yüceltirken onu insandan koparmadı. Canı acıyordu. Ama kalbi hâlâ Allah'a bakıyordu. İşte bu, Ashâb sabrının özüdür: Acı varken Allah'tan vazgeçmemek.

Bu kitap, Ashâb-ı Kirâm'ı anlatırken onları ulaşılmaz bir yere koymak istemiyor. Çünkü onları ulaşılmaz yaptığımızda, teselli olmaktan çıkarlar. Oysa Ashâb, bize "siz de böyle olmalısınız" demek için değil; "biz de böyle zorlandık" demek için vardır.

Hz. Ebû Bekir'i düşün.

En yakın dostunu, Peygamber'i…

Herkes yalanlarken o tereddüt etmeden inandı. Ama bu, onun hiç zorlanmadığı anlamına gelmez. O da korktu. O da düşündü. Ama şahitliğini kalbinin en derin yerine koydu.

Çünkü teslimiyet, korkunun yokluğu değildir. Teslimiyet, korkuya rağmen yönünü kaybetmemektir.

Ashâb-ı Kirâm, şahitlik eden insanlardı.

Sadece sözle değil, hâlle.

Sadece anlatmakla değil, katlanmakla.

Şahitlik, bazen konuşmaktır.

Ama çoğu zaman susmaktır.

Ve Ashâb, susmanın ne demek olduğunu çok iyi biliyordu.

Mekke'de sustular.

Horlandıklarında sustular.

Yurtlarından çıkarıldıklarında sustular.

Ama bu suskunluk, kabullenme değildi. Bu suskunluk, kalbin Allah'la bağını koparmama kararlılığıydı. Çünkü her söz, her yerde söylenmez. Ashâb, ne zaman konuşacağını, ne zaman susacağını, ne zaman yürüyeceğini ve ne zaman bekleyeceğini öğrendi. Bu öğreniş, kolay olmadı. Ama sahici oldu.

Teslimiyet…

Belki de en çok yanlış anlaşılan kelime bu.

Teslimiyet, başına gelen her şeyi sevmek değildir. Ashâb, yaşadıkları zulmü sevmedi. Açlığı sevmedi. Ayrılığı sevmedi. Ama bütün bunların içinde Allah'a olan bağlarını koparmadılar. Teslimiyet, "razıyım" demeden önce "Sana güveniyorum" diyebilmektir.

Hz. Habbâb b. Eret'i hatırla.

Sırtına kızgın demirler konuldu.

Derisi yandı.

Ama o, Peygamber'in yanına gelip "Bize dua etmeyecek misin?" dediğinde bile saygısını, edebini kaybetmedi. Şikâyet etti ama isyan etmedi. İşte bu, Ashâb teslimiyetinin en incelikli hâlidir.

Bu kitap, Ashâb-ı Kirâm'ı böyle anlatmak istiyor. Onları

ulaşılmazlaştırmadan. Onları putlaştırmadan. Çünkü Ashâb, put olsun diye değil; yol olsun diye vardır. Yolda düşenlere, yorulanlara, ağlayanlara yol olsun diye.

Ashâb, Peygamber'in hüznüne de şahitti.

Onun sustuğu günleri gördüler.

Onun başını eğdiği anları…

Ve onlar da öğrendiler: Hüzün, imanın düşmanı değildir. Hz. Muhammed (s.a.v.) üzülürken de Allah'a en yakın kuldu. Ashâb bunu gördü. Bu yüzden üzülmeyi inkâr etmediler. Ama hüznü yönsüz bırakmadılar.

Bu kitap, Ashâb-ı Kirâm'ın bize bıraktığı en büyük mirası hatırlatmak ister: **Yalnız kalmamak.** Onlar, birbirlerine yaslandılar. Acıyı tek başına taşımadılar. Çünkü iman, tek başına kahramanlık değildir. İman, omuz omuza durabilmektir.

Bugün bize düşen, Ashâb gibi olmak değildir.

Bugün bize düşen, Ashâb'ı yanlış anlamamaktır.

Onlar hiç üzülmedi sanmayalım.

Hiç korkmadılar sanmayalım.

Hiç zorlanmadılar sanmayalım.

Ama şunu iyi bilelim: Onlar, ne olursa olsun şahitliklerinden vazgeçmediler. Sabırlarını inkâra dönüştürmediler. Teslimiyetlerini suskunluğa hapsetmediler.

Bu yüzden Ashâb-ı Kirâm, bu kitabın sayfalarında birer "örnek" gibi değil; birer **yoldaş** gibi durur. Senin yanına oturur. Sana şunu söyler gibidirler:

"Biz de zorlandık."

"Biz de ağladık."

"Biz de ne olacağını bilmedik."

Ama sonra eklerler:

"Yine de Allah'tan kopmadık."

Eğer bugün sen de yorulduysan…

Eğer sabır kelimesi sana ağır geliyorsa…

Eğer teslimiyet, sanki çok uzak bir mertebe gibi görünüyorsa…

Bil ki Ashâb-ı Kirâm, o mertebeye bir anda çıkmadı. Onlar da adım adım yürüdü. Düşe kalka. Bazen korkarak. Bazen susarak.

Ve belki de bu yüzden, onların hikâyesi hâlâ yaşıyor. Çünkü onların sabrı, insanîydi. Şahitlikleri sahiciydi. Teslimiyetleri zorlanmış ama kopmamış kalplerin teslimiyetiydi.

Bu kitap, sana Ashâb-ı Kirâm'ı böyle bırakıyor:

Yanında.

Yakınında.

Ve mümkün.

Çünkü **Lâ tahzen**, sadece Peygamber'e değil; Ashâb'a da söylenmiş bir ilâhî tesellidir.

Ve onların yürüdüğü yol, hâlâ açık.

Tüm Peygamberler: Tebliğin Yükü ve İlâhî Dayanış

Peygamberleri çoğu zaman uzaktan severiz. Onları yüksek bir yere koyar, tertemiz bir çerçeveye yerleştiririz. Hayranlık duyarız ama yaklaşmayız. Çünkü yaklaşınca kendi yorgunluğumuz görünür sanırız. Oysa peygamberlerin hikâyesi, insana uzak olsun diye değil; insan **dayanabilsin** diye anlatılmıştır. Bu kitap da peygamberleri böyle anmak ister: Yakında. Sessizce yanına oturmuş gibi. "Biz de zorlandık" dercesine.

Tebliğ, bir söz söyleme işi değildir sadece. Tebliğ, yük taşımaktır. İnsanların kalbine söz ulaştırmaya çalışırken, kendi kalbini de ayakta tutma mücadelesidir. Peygamberlerin yükü ağırdı; çünkü taşıdıkları sadece vahiy değildi. Aynı zamanda

reddedilmekti. Alay edilmekti. Yalnız bırakılmaktı. Ve buna rağmen insanları sevmeye devam etmekti.

Hz. Nuh'u düşün.

Yıllarca konuştu. Yıllarca çağırdı.

Ama karşılığında çoğu zaman sessizlik gördü. Alay gördü.

Bir insan için en zor şeylerden biridir bu: Söylediğinin karşılık bulmaması. Ama Hz. Nuh, vazgeçmedi. Çünkü tebliğ, sonuç almak değil; **emaneti taşımak** meselesiydi. Onun sabrı, bir başarının sabrı değildi. Bir bekleyişin sabrıydı.

Hz. İbrahim'i düşün.

Ateşe atıldı.

Yurdundan çıkarıldı.

En sevdiklerinden ayrıldı.

Ama en ağır yük, ateş değildi. En ağır yük, yalnızlıktı. Koca bir kavmin karşısında tek başına durmak… "Yanlış yoldasınız" demenin bedelini ödemek… Buna rağmen kalbinde kin biriktirmemek… İşte tebliğin ağırlığı burada başlar. Hz. İbrahim'in teslimiyeti, korkusuzluk değildi. Korkuya rağmen yönünü kaybetmemekti.

Hz. Musa'yı düşün.

Firavun'un karşısına çıkmak…

Bir zulüm düzeninin tam ortasında "Allah var" demek…

İnsan bunu söylerken bile titrer. Hz. Musa titredi. Kur'an bunu saklamaz. "Rabbim, göğsümü genişlet" diye dua etti. Yani peygamber bile yükün altında daralır. Ve bu daralma, peygamberliğe aykırı değildir. Aksine, insan oluşun açık bir göstergesidir.

İşte burası çok kıymetli:

Allah, peygamberlerini yükün altındayken yalnız bırakmadı.

Onlara vahiy gönderdi.

Onlara dua öğretti.

Onlara kardeş verdi.

Hz. Musa'ya Harun'u…

Hz. Muhammed'e Ashâb'ı…

İlâhî dayanışma, tam da burada başlar. Allah, kuluna "tek başına dayan" demez. Yük verir ama omuz da verir. Çünkü insan, yalnız bırakıldığında değil; **yalnız hissettiğinde** çöker. Peygamberlerin hayatı, Allah'ın bu inceliğinin şahididir.

Hz. Yunus'u düşün.

Bir anlık daralmayla yolunu değiştirdi.

Ve karanlıkta kaldı.

Ama o karanlık, terk ediliş değildi. Bir dönüş yeriydi. "Senden başka ilah yok" derken, bir peygamber balığın karnında kendini buldu. Bu bize şunu söyler: Peygamber bile daralabilir. Peygamber bile kaçmak isteyebilir. Ama dönüş kapısı, onun için de açıktır.

Bu kitap, peygamberleri hatasız heykeller gibi anlatmak istemiyor. Çünkü böyle anlatıldıklarında teselli olmaktan çıkarlar. Oysa peygamberlerin hikâyesi, bize şunu fısıldar: "Yorulman, yoldan çıktığın anlamına gelmez."

Hz. Eyyub'u düşün.

Hastalıkla sınandı.

Yalnızlıkla sınandı.

Kaybetmekle sınandı.

Ama onun sabrı, acı hissetmemek değildi. O da canı yandığında Rabbine döndü. "Başıma dert dokundu" dedi. Bu bir şikâyet değil; bir yakınlıktı. Çünkü Allah'a yakın olan, hâlini saklamaz. İşte bu, ilâhî dayanışmanın en sessiz hâlidir: Kul derdini söyler, Rab onu duyar.

Hz. İsa'yı düşün.

Yanlış anlaşıldı.

Yalnız kaldı.

Takip edildi.

Ama o, yükün altında ezilmedi. Çünkü onun yükü de Allah tarafından biliniyordu. İnsanlar sırt çevirse bile, ilâhî dayanışma devam etti. Bu bize şunu öğretir: İnsan desteği çekildiğinde bile, Allah'ın desteği bitmez.

Ve sonra Hz. Muhammed (s.a.v.)…

Son peygamber…

En ağır yüklerden biri onun omuzlarındaydı. Çünkü o, sadece bir kavme değil; bütün insanlığa seslendi. Ve bu ses, çoğu zaman reddedildi. Ama o, yalnız bırakılmadı. Hüzün Yılı'nda bile…

Allah, peygamberlerini yalnız bırakmaz. Ama her zaman yükü kaldırmaz. Bazen yükü olduğu gibi bırakır; ama kalbe dayanma gücü verir. İşte ilâhî dayanışma budur. Yükü yok etmek değil; yükle birlikte yürümektir.

Bu kitap, peygamberlerin yolunu sana böyle anlatmak ister. "Bak, onlar başardı" demek için değil. "Bak, onlar da zorlandı" diyebilmek için. Çünkü bazen insanın ihtiyacı olan şey, başarı hikâyesi değil; **dayanma hikâyesidir**.

Eğer bugün sen de bir yük taşıyorsan…

Eğer söylediğin sözler karşılık bulmuyorsa…

Eğer doğru bildiğin yolda yalnız hissediyorsan…

Bil ki bu hâl, peygamberlerin hâline yabancı değildir. Ve bil ki ilâhî dayanışma, sadece mucizelerle olmaz. Bazen bir ayetle olur. Bazen bir insanla. Bazen de içinden gelen o sessiz "dayan" hissiyle.

"Lâ tahzen" işte burada anlam kazanır.

Bir emir gibi değil.

Bir omuz gibi.

Tüm peygamberler, bu omzu hissetti. Yük ağırdı ama yalnız değillerdi. Ve bu kitap, sana şunu söylemek ister: Sen de bu

yükte yapayalnız değilsin.

Belki kimse alkışlamıyor.

Belki kimse anlamıyor.

Belki yol uzuyor.

Ama ilâhî dayanışma, görünmez olduğu kadar gerçektir. Ve bazen en derin teselli, şudur:

Bu yük, seni ezmek için değil; seni Allah'a yaklaştırmak için var.

İşte peygamberlerin ortak mirası budur.

Ve **Lâ tahzen**, bu mirasın en yumuşak cümlesidir.

4

GÖRÜNMEYEN ÂLEM

Cebrâil, Azrâil, Mikâil, İsrâfil ve Lâ Tahzen

İnsan bazen yalnız olmadığını bilmek ister; ama bunun ispatını kalabalıkta değil, en çok da gecenin tam ortasında arar. Herkesin sustuğu, ışıkların söndüğü, kelimelerin yetmediği anlarda… İşte tam orada bir teselliye ihtiyaç duyar. "Dayan" diyen bir sese değil; "Buradayım" diyen bir hakikate. Lâ Tahzen, işte bu noktada bir emir gibi değil, **bir ilâhî refakat** gibi iner kalbe. Ve bu refakat yalnızca insanlar arasında kurulmaz; gök ile yer arasında da kurulur.

Çünkü Allah, kulunu hüzünle baş başa bırakmaz. Onu yalnızca insanlar aracılığıyla değil; **melekleriyle de kuşatır.** Biz çoğu zaman bunu fark etmeyiz. Hüzün ağırdır; insanın omuzlarını çökertecek kadar ağır. Ama meleklerin varlığı, hüzne rağmen ayakta kalabilmenin görünmeyen sırrıdır. Cebrâil, Azrâil, Mikâil ve İsrâfil… Onlar yalnızca görev isimleri değildir. Onlar, **ilâhî merhametin farklı yüzleridir.** Ve her biri, "Lâ Tahzen"in başka bir anlamını fısıldar.

Cebrâil, vahyin meleğidir. Ama yalnızca peygamberlere mi gelir? Hayır. O, vahyin kelimelerini getirdiği kadar, **kalplere gelen sükûnun da taşıyıcısıdır.** Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Hira'da ilk defa titrediğinde, korktuğunda, ne yapacağını bilemediğinde… Cebrâil geldi. Ama onu azarlamak için değil. "Niçin korkuyorsun?" demek için hiç değil. Onu sardı, kuşattı, tuttu. Vahiy önce kalbi teskin etti, sonra dili konuşturdu.

İşte Lâ Tahzen budur. Önce sarar. Önce sakinleştirir. Önce kalbi toparlar. Sonra kelimeler gelir. Sonra yol görünür. Cebrâil'in varlığı bize şunu söyler: **Hüzün, Allah'ın seni terk ettiği anlamına gelmez. Bazen tam tersidir; Allah'ın sana yaklaştığının işaretidir.**

Azrâil'den insanlar korkar. Adı anıldığında irkilirler. Oysa Azrâil, yalnızca can alan bir melek değildir. O, **emaneti teslim alan** melektir. Ve emanet, kaba kuvvetle alınmaz. Azrâil'in gelişi çoğu zaman bir son gibi algılanır ama hakikatte bir **buluşmadır**. Hüzün de böyledir. İnsan bazı ayrılıkları ölüm gibi yaşar. Kaybettiklerini, gidenleri, bitenleri… Ama Azrâil'in varlığı bize şunu fısıldar: **Hiçbir ayrılık başıboş değildir. Hiçbir gidiş sahipsiz değildir.**

Lâ Tahzen, işte burada derinleşir. Çünkü hüzün, bazen kaybın değil; **emanetin sahibine dönmesinin acısıdır.** Ve Allah, emaneti teslim alırken kulunu yalnız bırakmaz. Azrâil'in sert bir gölge gibi tasvir edilmesi, insanın korkusundandır; hakikatin değil. Hakikatte o, Rabbinden gelen bir şefkat elidir. Hüzün de böyledir. Sert görünür ama içi rahmettir.

Mikâil, rızkın meleğidir. Ama rızık yalnızca sofraya konan ekmek değildir. Bazen bir cümle rızıktır. Bazen bir suskunluk. Bazen de tam zamanında gelen bir gözyaşı. Mikâil, yağmuru indirir ama aynı zamanda **kurak kalplere sabrı damlatır.** İnsan bazen "Her şey üst üste geliyor" der. İşte o an, Mikâil'in

düzenini hatırlamak gerekir. Çünkü kainatta hiçbir şey rastgele değildir. Ne gelen ne giden… Ne açlık ne tokluk… Ne sevinç ne hüzün…

Lâ Tahzen, burada bir dengeye dönüşür. Çünkü hüzün, bazen rızkın şekil değiştirmiş halidir. İnsan bunu hemen anlayamaz. Ama zaman geçer, kalp olgunlaşır ve dönüp baktığında şunu der: "İyi ki olmuş." Mikâil'in sessiz çalışması gibidir bu. Gürültüsüzdür ama derindir.

İsrâfil ise kıyameti hatırlatır insana. Sûr'u üfleyecek olan odur. Ama her insanın kendi içinde de küçük kıyametleri vardır. Yıkılan hayaller, çöken umutlar, dağılan planlar… İşte her hüzün, küçük bir kıyamettir. Ama kıyamet yalnızca bir son değildir; **aynı zamanda yeni bir başlangıcın kapısıdır.**

İsrâfil'in varlığı, Lâ Tahzen'e şu manayı katar: **Hiçbir yıkım, sonsuz değildir.** Ne kadar karanlık olursa olsun, sûrun ardından yeniden bir diriliş vardır. İnsan kalbi de böyledir. Kırılır, dağılır, sessizleşir… Ama Allah dilerse, en suskun kalbi bile yeniden konuşturur.

Bu dört melek, birlikte düşünüldüğünde bize şunu öğretir: **Allah, kulunu yalnız bırakmaz. Ne hayatta, ne ölümde, ne hüzünde, ne sevinçte.** Lâ Tahzen, işte bu ilâhî kuşatmanın adıdır. Bir tesellidir ama sıradan bir teselli değil. Gökten yere uzanan bir şefkat hattıdır.

O yüzden bu kitap sana "Üzülme" demiyor. Bu kitap sana "Anlıyorum" diyor. "Yanındayım" diyor. "Bu hal geçecek" demiyor belki ama şunu söylüyor: **Bu halde de sahipsiz değilsin.**

Ve belki de en önemlisi: Hüzün, imanla birleştiğinde insanı küçültmez; derinleştirir. Meleklerin sessizliği gibi… Az konuşur ama çok şey taşır. Lâ Tahzen, işte bu derinliğin kitabıdır. Emir değil. Teselli. Öğüt değil. Refakat.

Ve sen bu satırları okurken, belki fark etmeden… **Zaten kuşatılmış durumdasın.**

Melekût Âleminde Hüzün ve İtaat

İnsan hüzünlendiğinde çoğu zaman kendini bu duyguyla baş başa kalmış zanneder. Sanki hüzün yalnızca yeryüzüne aitmiş gibi… Sanki gökler bu ağırlığı bilmezmiş gibi. Oysa hüzün, sadece insana verilmiş bir yük değildir; o, **emanetin ağırlığını taşıyabilen her varlığın tanıdığı bir hâl**dir. Melekût âlemi sessizdir ama duygusuz değildir. Sükûneti, boşluk değil; **itaatle yoğrulmuş bir derinliktir.**

Melekler hüzünlenmez deriz bazen. Çünkü isyan etmezler, tereddüt etmezler, nefisleri yoktur. Ama bu, onların hiçbir şey hissetmediği anlamına gelmez. Onların hüznü bizimkine benzemez. Bizim hüznümüz kırılır, dağılır, bağırır. Onların hüznü ise **boyun eğmiş bir idrak hâlidir.** Çünkü melekût âleminde hüzün, isyan doğurmaz; **itaati derinleştirir.**

İnsan "Neden?" diye sorar. Melek "Emrolunduğum gibi" der. Ama bu cümle soğuk değildir. Bu cümlede büyük bir teslimiyet vardır. Ve teslimiyet, duygusuzluk değil; **duygunun en saf hâlidir.** Melek, Allah'ın takdirine karşı bir burukluk hissetmez çünkü onun bilgisi, Allah'ın bilgisinde erimiştir. İşte bu yüzden melekût âleminde hüzün, **sessizdir ama ağırdır.**

Biz yeryüzünde hüzünle mücadele ederiz. Melekler ise hüzünle uyum içindedir. Onlar için hüzün, bir karşı çıkış değil; **bir tanıklıktır.** İnsan yeryüzünde bir zulüm gördüğünde sarsılır. Melekler de sarsılır ama bu sarsıntı onları dağılmaz; saflaştırır. Çünkü onlar bilir ki Allah'ın adaleti gecikmez, yalnızca **zamanı bize ağır gelir.**

Lâ Tahzen burada yeni bir anlam kazanır. Çünkü bu söz,

sadece insana söylenmiş bir teselli değildir. Bu söz, **kâinatın çalışma ahengine yerleştirilmiş ilâhî bir dengedir.** Melekût âlemi bu dengeyi hiç bozmadan taşır. Onların itaati, kör bir bağlılık değildir. Onların itaati, **hakikati bütünüyle görmenin sonucudur.**

İnsan, hüzünlendiğinde kendini eksik hisseder. Melek, hüzünlendiğinde kendini vazifeye daha yakın hisseder. Çünkü melek için duygu, görevden ayrı değildir. Her hâl, ibadetin bir parçasıdır. Onlar için beklemek de ibadettir, susmak da, şahit olmak da… Ve bazen sadece **seyretmek**, en ağır vazifedir.

Yeryüzünde akan gözyaşlarına şahit olan melekler vardır. Bir annenin sessiz ağlayışını, bir yetimin içe gömülen feryadını, bir kulun gecenin sonunda "Allah'ım" diye titreyen sesini… Melekler bunları görür. Ama müdahale etmezler her zaman. Çünkü onların itaati, **ilâhî iznin sınırları içindedir.** İşte bu, melekût hüznünün en ağır tarafıdır: Görmek ama beklemek.

Biz bu bekleyişi anlamakta zorlanırız. "Madem Allah merhametlidir, neden hemen?" diye sorarız. Melekler bu soruyu sormaz. Ama bu, onların bu yükü taşımadığı anlamına gelmez. Aksine, onlar bu yükü **sorgusuz taşırlar.** Sorgusuzluk, körlük değildir; **tam bir güvendir.**

Lâ Tahzen, insana bu güveni öğretmek için gelir. "Üzülme" demek için değil; "Güvende ol" demek için. Melekût âleminde hüzün vardır ama panik yoktur. Bekleyiş vardır ama umutsuzluk yoktur. Çünkü her şey, Allah'ın ilminde yerli yerindedir.

İnsan hüzünle dağılır, melek hüzünle toparlanır. Bu fark, nefisten kaynaklanır. Ama insan, imanla nefsi terbiye ettikçe melekût hâline yaklaşır. İşte o zaman hüzün, insanı yıkmaz; **olgunlaştırır.** Meleklerin suskunluğunda bir sır vardır: Her şey konuşulmaz, ama her şey bilinir.

Belki de bu yüzden bazı geceler sessizdir. Çünkü o sessizlikte,

melekût âleminin sabrı yankılanır. İnsan bunu duyamaz ama hisseder. Kalbine çöken o ağır ama sakin duygu… İşte o, **itaatin gölgesidir.**

Lâ Tahzen kitabı tam da burada durur. Bağırmaz. Hızlandırmaz. Acele ettirmez. Seninle birlikte bekler. Çünkü bilir ki bazı teselliler hemen rahatlatmaz; **zamanla kök salar.**

Melekût âleminde hüzün, Allah'a karşı bir soru değildir. Bir secdedir. İnsan da hüzünle secde etmeyi öğrendiğinde, acı azalmasa bile **yalnızlık biter.** Ve belki de gerçek teselli budur: Her şey geçmeyebilir ama **hiçbir şey sahipsiz değildir.**

Bu bölüm sana bir şey öğretmek için yazılmadı.

Sadece şunu fısıldamak için yazıldı:

Hüzün yaşarken bile, büyük bir itaatin içindesin.

5

YOLDAŞLAR

Hızır (a.s.) ve Bilinmeyen Teselli

Bazı teselliler vardır, adını koyamazsın. Sana iyi gelir ama nedenini açıklayamazsın. Bir söz değildir, bir olay da değildir. Bazen bir gecede olur, bazen yıllara yayılır. İşte Hızır (a.s.) tam da bu tesellinin adıdır: **Anlaşılamayan ama terk etmeyen bir ilâhî yakınlık.**

Hızır'ı anlamaya çalışan herkes önce şunu fark eder: Onun yaptığı hiçbir şey ilk bakışta teselli gibi durmaz. Delinen bir gemi, öldürülen bir çocuk, yıkılan bir duvar… Bunlar teselli değildir. Bunlar hatta kalbi daha çok yaralar. Ama Hızır'ın tesellisi, **olayların yüzeyinde değil, kaderin derinliğindedir.**

İnsan teselliyi genellikle rahatlatan şey sanır. Oysa bazı teselliler, önce içimizi karıştırır. Çünkü Allah bazen kalbi avutmaz; **kalbi büyütür.** Hızır'ın yolu da böyledir. Onun bulunduğu yerde huzur hemen gelmez. Ama orada **yanlışsız bir ilâhî bilgi** vardır.

Musa (a.s.) bile Hızır'la yürürken zorlandı. Çünkü Musa (a.s.)

haklıydı. Tepkileri doğruydu. Vicdanı yerindeydi. Ama Hızır'ın bilgisi başka bir yerden geliyordu. İşte bu, insanın en zorlandığı noktadır: **Haklı olmak ama yine de her şeyi bilememek.**

Hızır (a.s.) burada şunu öğretmez; **hissettirir:**

Her doğru, her anda görünmez.

Her merhamet, her zaman yumuşak değildir.

Ve her teselli, anlaşılarak gelmez.

Lâ Tahzen tam da burada susar. Çünkü bazı hüzünler anlatılmaz. Onlar ancak taşınır. Ve Allah bazı kullarını, anlamadan taşımayı öğrenmeleri için Hızır'la karşılaştırır. Bu karşılaşma bazen bir insan olur, bazen bir olay, bazen bir kayıp… Ama sonuç aynıdır: **Kalp, bilmediği bir güvenle ayakta kalır.**

Hızır'ın en büyük tesellisi şudur:

"Sen her şeyi bilmek zorunda değilsin."

Bu cümle insanı hem korkutur hem rahatlatır. Çünkü bilmemek zayıflık gibi gelir. Oysa bilmemek, bazen **korunmaktır.** Eğer Musa (a.s.) çocuğun geleceğini bilseydi, kalbi o yükü taşıyamazdı. Allah bazı bilgileri gizleyerek merhamet eder.

Biz çoğu zaman şunu sorarız: "Neden başıma geldi?"

Hızır'ın diliyle sorulması gereken soru şudur:

"Beni hangi daha büyük acıdan korudu?"

Ama bu sorunun cevabı çoğu zaman gelmez. İşte Hızır'ın tesellisi burada gizlidir. Cevap yoktur ama **emanet vardır.** Açıklama yoktur ama **sahipsizlik yoktur.**

Hızır (a.s.) yol arkadaşı değildir. O, yolun kendisidir. Bir süre görünür, sonra kaybolur. Ama gittiğinde bir şey bırakır: **İçinde açıklayamadığın bir sükûnet.** Bu sükûnet, "Her şey yolunda" demek değildir. Bu sükûnet, "Her şey Allah'ın bilgisi dâhilinde" demektir.

İnsan bazen başına geleni affedemez. Ama Hızır öğretir ki affetmek her zaman şart değildir; **emanet etmek yeterlidir.** Sen anlamasan bile Allah anlıyordur. Ve bazen bu bilgi, en büyük tesellidir.

Lâ Tahzen kitabı Hızır'ın izinden gider. Okuyucuya "Bak, sebebi bu" demez. Çünkü bu bir yük olabilir. Onun yerine şunu söyler gibi durur:

"Sebebi bilmiyorsan da yalnız değilsin."

Hızır'ın sessizliği çok şey söyler. O konuşmaz, savunmaz, açıklamaz. Çünkü ilâhî bilgi savunulmaz; **yaşanır.** Ve insan bazı şeyleri ancak yaşadıktan çok sonra anlayabilir. Hatta bazılarını hiç anlayamaz. Ama anlamamak, kaybolmak değildir.

Belki de senin hayatında da bir Hızır geçti. Tanımadın. Fark etmedin. Belki hâlâ kızgınsın. Belki hâlâ "Keşke" diyorsun. Ama şunu bil: **Geçtiyse, boşuna geçmedi.** Teselli bazen iyileştirmez; sadece **hayatta tutar.**

Hızır (a.s.) bize şunu fısıldar:

"Her yarayı sarmak zorunda değilim. Bazı yaralar seni sen yapacak."

Bu ağır bir cümledir. Ama gerçek teselliler hafif olmaz. Onlar insanı çocuk gibi avutmaz; **kul gibi olgunlaştırır.**

Lâ Tahzen burada yine emir değildir. Bir açıklama da değildir. O sadece şunu yapar: Sen ağlarken yanında oturur. Cevap vermez. Ama kalkıp gitmez.

Ve belki de en büyük bilinmeyen teselli budur.

Ashâb-ı Kehf: Zamana Karşı Sabır

Bazen insanın en büyük imtihanı, başına gelen şeyler değildir; **geçmeyen zamandır.** Beklemek, sabretmekten daha ağır gelir. Çünkü sabırda bir hareket vardır, bekleyişte ise duruş. Ashâb-ı

Kehf'in hikâyesi tam da bu yüzden sadece bir kaçış hikâyesi değildir; o, **zamanla imtihan olmanın en derin hâlidir.**

Onlar zulümden kaçtılar, evet. Ama kaçtıkları şey sadece bir zalim değildi. Kaçtıkları şey, inançlarını boğan bir zamandı. Çünkü bazen bir çağ, bir insanı öldürmeden de yok edebilir. Ashâb-ı Kehf, işte bu yok oluşa razı olmadı. Ve bir mağaraya sığındılar. Küçük bir boşluğa… Ama o boşluk, **Allah'ın genişliğine açıldı.**

İnsan daraldığında çözümü genellikle hızda arar. Hemen olsun ister. Çabuk bitsin ister. Ashâb-ı Kehf ise acele etmedi. Çünkü onların teslimiyeti, zamanın hızına değil; **Allah'ın takdirine bağlıydı.** Mağara onlar için bir durak değil, bir **emanet alanı** oldu.

Onlar uyudular. Bu uyku, kaçış değildi. Bu uyku, bir terk ediş hiç değildi. Bu uyku, **zamana teslim edilmekti.** İnsan uykuda hiçbir şeyi kontrol edemez. Ne rüyanı, ne süreni, ne uyanacağın anı… Ashâb-ı Kehf'in uykusu, işte bu kontrolsüzlüğün ibadete dönüşmüş hâlidir.

Biz genelde uykuya yorgunluktan sığınırız. Onlar ise **imanlarını korumak için** uyudular. Ve Allah onların uykusunu korudu. Ne bedenleri çürüdü, ne imanları soldu. Çünkü Allah bir şeyi muhafaza ederse, zaman ona zarar vermez.

Ashâb-ı Kehf bize şunu öğretmez; **hatırlatır:**

Zaman her şeyi aşındırmaz.

Bazı şeyleri saklar.

Bazı kulları ise bekleterek büyütür.

Onlar uyandıklarında zaman değişmişti. Dünya başka bir yer olmuştu. Ama iman aynıydı. Çünkü iman, zamana göre şekil almaz; **zamana tanıklık eder.** İnsan bazen dünyaya yabancılaştığını hisseder. Sanki ait olduğu yer burası değilmiş gibi… Ashâb-ı Kehf bu hissin adıdır. Çünkü iman, her çağda

rahat etmez.

Lâ Tahzen burada yine yumuşakça durur. "Üzülme" demez. Şunu fısıldar:

"Her gecikme kayıp değildir."

Belki sen de bir mağaradasın şimdi. Belki kimse seni anlamıyor. Belki dünya senin hızında akmıyor. Herkes ilerliyor gibi, sen duruyor gibisin. Ama Ashâb-ı Kehf şunu söyler: **Durmak bazen korunmaktır.**

Zamanla yarışmak insanı yorar. Zamanla barışmak ise insanı büyütür. Ashâb-ı Kehf zamanla barıştı. Onlar için yıllar geçmedi; **emanette kaldı.** Ve vakti gelince, uyandılar.

Allah onların uyanışını bir delil yaptı. Ama asıl delil, uykularıydı. Çünkü herkes uyanmak ister; ama **kimse beklemeyi sevmez.** Oysa bazı hakikatler, ancak bekleyenlere gösterilir.

Ashâb-ı Kehf'in sabrı, dişini sıkarak katlanmak değildi. Onların sabrı, **kendini Allah'a bırakabilmekti.** Ve bırakılan her şey, doğru zamanda geri verilir.

Belki sen de "Ne zaman?" diye soruyorsun. Bu soru insanidir. Ama cevap ilâhîdir. Ve çoğu zaman gelmez. İşte Ashâb-ı Kehf burada tekrar konuşur:

"Cevap gelmediğinde bile, emanette olabilirsin."

Lâ Tahzen kitabı seninle birlikte mağarada oturur. Saat saymaz. Gün hesaplamaz. Sadece şunu hatırlatır:

Zaman seni aşındırmıyorsa, bir sebebi vardır.

Ve belki de bu sebep, henüz uyanmamış olmaktır.

Veysel Karânî: Görmeden Sevmenin Hüznü

Bazı sevgiler vardır, kavuşmakla sınanmaz; **kavuşamamayı taşımakla** sınanır. Veysel Karânî'nin sevgisi böyledir. Onun sevgisi gözle başlamadı, sesle güçlenmedi, hatırayla derin-

leşmedi. O sevgi, **hiç görmeden kök saldı.** Ve belki de bu yüzden, en ağır ama en temiz sevgilerden biri oldu.

İnsan sevdiğini görmek ister. Yüzüne bakmak, sesini duymak, bir anısını saklamak ister. Veysel Karânî bunların hiçbirine sahip değildi. Ama onun kalbinde, çoğumuzun görerek kuramadığı bir yakınlık vardı. Çünkü o sevgiyi mesafeyle değil, **sadakatle** besledi.

Annesi vardı. Yaşlıydı. Muhtaçtı. Ve Veysel Karânî biliyordu ki bir tercih yapması gerekecek. Bu tercih, sıradan bir yol ayrımı değildi. Bu tercih, **iki kutsal değerin** arasında durmaktı: Peygamber sevgisi ve anne hakkı. İnsan böyle bir yerde durduğunda, hangi tarafa adım atsa canı yanar.

O, annesini seçti. Ama bu bir vazgeçiş değildi. Bu, sevgiyi başka bir yerden yaşama cesaretiydi. Çünkü Veysel Karânî, Peygamber'i (s.a.v.) görmedi diye sevmekten vazgeçmedi. Aksine, göremediği için sevgisi **daha derin bir hâl** aldı.

Görmeden sevmek zordur. Çünkü görmediğinde, sevginin doğruluğunu sürekli kendine ispatlamak zorunda kalırsın. Bir bakış yoktur, bir tebessüm yoktur, bir karşılık yoktur. Sadece kalbin vardır. Ve kalp, bazen kendi sesinden bile şüphe eder.

İşte Veysel Karânî'nin hüznü buradadır. Bu hüzün, hasretin hüznüdür. Ama aynı zamanda **emanetin hüznüdür.** Çünkü o, sevgisini kirletmemek için kavuşmayı bile erteledi. Bu, insanın kolay kolay yapabileceği bir şey değildir.

Biz genelde "Keşke görseydim" deriz. Veysel Karânî "Görmesem de severim" dedi. Bu cümle, bir teselli değildir. Bu cümle, **bir teslimiyettir.** Çünkü görmek, bazen sevmeyi kolaylaştırır. Görmemek ise sevgiyi saflaştırır.

Lâ Tahzen burada yine susarak konuşur. Çünkü bu hüznün üzerine söz söylenmez. Bu hüzün, geçmesi gereken bir şey değildir. Bu hüzün, **taşınması gereken bir şereftir.**

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onu görmedi, ama tanıdı. İsmini andı. Onu sahabelere emanet etti. Bu, görülmeden sevmenin karşılıksız kalmadığının en büyük delilidir. Çünkü Allah katında mesafe yoktur. **Sadakat vardır.**

Veysel Karânî'nin sevgisi bize şunu öğretmez; **hatırlatır:**

Sevgi her zaman temas istemez.

Bazen uzaklık, sevgiyi eksiltmez; arındırır.

Belki sen de sevdiğin bir şeye ulaşamadın. Belki bir insanı, bir hayali, bir duayı… Belki hep uzaktan sevdin. İçinden. Sessizce. Kimseye anlatmadan. İşte bu bölüm senin için yazıldı. Çünkü Veysel Karânî'nin hüznü, **senin hüznüne yakındır.**

İnsan bazen sevdiklerine yaklaşamadığı için kendini eksik hisseder. Oysa bazı eksiklikler, Allah katında **tamlıktır.** Çünkü niyet, sonuçtan önce gelir. Ve niyet bozulmadıysa, yol eksik sayılmaz.

Veysel Karânî, annesinin yanında kaldı. Bu bir bekleyişti. Ama bu bekleyiş, sevgisizlik değildi. Bu bekleyiş, **önceliği Allah'ın terazisine göre belirlemekti.** Ve Allah bu tercihi gördü.

Onun hüznü sessizdi. Kimseye anlatmadı. Şikâyet etmedi. Çünkü o biliyordu: Şikâyet edilen sevgi, eksilir. O sevgisini korudu. Görmeden. Dokunmadan. Ama **tam bir sadakatle.**

Lâ Tahzen kitabı burada yine acele etmez. "Üzülme" demez. Şunu söyler gibi durur:

"Görmeden sevdiysen, kaybetmiş sayılmazsın."

Belki bu dünyada kavuşamadın. Belki hep içinde kaldı. Ama Allah katında bazı sevgiler, **dünya ile tamamlanmaz.** Onlar ahirete bırakılır. Çünkü ağırlıkları buraya sığmaz.

Veysel Karânî'nin hüznü, karanlık bir hüzün değildir. Bu hüzün, **nurlu bir eksikliktir.** İçinde hasret vardır ama isyan yoktur. İçinde yanma vardır ama kopuş yoktur.

Ve belki de en büyük teselli şudur:

Görmeden sevenlerin sevgisi, **asla boşa gitmez.**

Lâ Tahzen işte bu yüzden vardır.

Sevdiği hâlde kavuşamayanlar için.

Sadık olduğu hâlde bekleyenler için.

Ve kalbinde taşıdığı sevgiyi, **sessizce Allah'a emanet edenler için.**Bazı sevgiler vardır, kavuşmakla sınanmaz; **kavuşamamayı taşımakla** sınanır. Veysel Karânî'nin sevgisi böyledir. Onun sevgisi gözle başlamadı, sesle güçlenmedi, hatırayla derinleşmedi. O sevgi, **hiç görmeden kök saldı.** Ve belki de bu yüzden, en ağır ama en temiz sevgilerden biri oldu.

İnsan sevdiğini görmek ister. Yüzüne bakmak, sesini duymak, bir anısını saklamak ister. Veysel Karânî bunların hiçbirine sahip değildi. Ama onun kalbinde, çoğumuzun görerek kuramadığı bir yakınlık vardı. Çünkü o sevgiyi mesafeyle değil, **sadakatle** besledi.

Annesi vardı. Yaşlıydı. Muhtaçtı. Ve Veysel Karânî biliyordu ki bir tercih yapması gerekecek. Bu tercih, sıradan bir yol ayrımı değildi. Bu tercih, **iki kutsal değerin** arasında durmaktı: Peygamber sevgisi ve anne hakkı. İnsan böyle bir yerde durduğunda, hangi tarafa adım atsa canı yanar.

O, annesini seçti. Ama bu bir vazgeçiş değildi. Bu, sevgiyi başka bir yerden yaşama cesaretiydi. Çünkü Veysel Karânî, Peygamber'i (s.a.v.) görmedi diye sevmekten vazgeçmedi. Aksine, göremediği için sevgisi **daha derin bir hâl** aldı.

Görmeden sevmek zordur. Çünkü görmediğinde, sevginin doğruluğunu sürekli kendine ispatlamak zorunda kalırsın. Bir bakış yoktur, bir tebessüm yoktur, bir karşılık yoktur. Sadece kalbin vardır. Ve kalp, bazen kendi sesinden bile şüphe eder.

İşte Veysel Karânî'nin hüznü buradadır. Bu hüzün, hasretin hüznüdür. Ama aynı zamanda **emanetin hüznüdür.** Çünkü o,

sevgisini kirletmemek için kavuşmayı bile erteledi. Bu, insanın kolay kolay yapabileceği bir şey değildir.

Biz genelde "Keşke görseydim" deriz. Veysel Karânî "Görmesem de severim" dedi. Bu cümle, bir teselli değildir. Bu cümle, **bir teslimiyettir.** Çünkü görmek, bazen sevmeyi kolaylaştırır. Görmemek ise sevgiyi saflaştırır.

Lâ Tahzen burada yine susarak konuşur. Çünkü bu hüznün üzerine söz söylenmez. Bu hüzün, geçmesi gereken bir şey değildir. Bu hüzün, **taşınması gereken bir şereftir.**

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onu görmedi, ama tanıdı. İsmini andı. Onu sahabelere emanet etti. Bu, görülmeden sevmenin karşılıksız kalmadığının en büyük delilidir. Çünkü Allah katında mesafe yoktur. **Sadakat vardır.**

Veysel Karânî'nin sevgisi bize şunu öğretmez; **hatırlatır:**

Sevgi her zaman temas istemez.

Bazen uzaklık, sevgiyi eksiltmez; arındırır.

Belki sen de sevdiğin bir şeye ulaşamadın. Belki bir insanı, bir hayali, bir duayı… Belki hep uzaktan sevdin. İçinden. Sessizce. Kimseye anlatmadan. İşte bu bölüm senin için yazıldı. Çünkü Veysel Karânî'nin hüznü, **senin hüznüne yakındır.**

İnsan bazen sevdiklerine yaklaşamadığı için kendini eksik hisseder. Oysa bazı eksiklikler, Allah katında **tamlıktır.** Çünkü niyet, sonuçtan önce gelir. Ve niyet bozulmadıysa, yol eksik sayılmaz.

Veysel Karânî, annesinin yanında kaldı. Bu bir bekleyişti. Ama bu bekleyiş, sevgisizlik değildi. Bu bekleyiş, **önceliği Allah'ın terazisine göre belirlemekti.** Ve Allah bu tercihi gördü.

Onun hüznü sessizdi. Kimseye anlatmadı. Şikâyet etmedi. Çünkü o biliyordu: Şikâyet edilen sevgi, eksilir. O sevgisini korudu. Görmeden. Dokunmadan. Ama **tam bir sadakatle.**

Lâ Tahzen kitabı burada yine acele etmez. "Üzülme" demez. Şunu söyler gibi durur:

"Görmeden sevdiysen, kaybetmiş sayılmazsın."

Belki bu dünyada kavuşamadın. Belki hep içinde kaldı. Ama Allah katında bazı sevgiler, **dünya ile tamamlanmaz.** Onlar ahirete bırakılır. Çünkü ağırlıkları buraya sığmaz.

Veysel Karânî'nin hüznü, karanlık bir hüzün değildir. Bu hüzün, **nurlu bir eksikliktir.** İçinde hasret vardır ama isyan yoktur. İçinde yanma vardır ama kopuş yoktur.

Ve belki de en büyük teselli şudur:

Görmeden sevenlerin sevgisi, **asla boşa gitmez.**

Lâ Tahzen işte bu yüzden vardır.

Sevdiği hâlde kavuşamayanlar için.

Sadık olduğu hâlde bekleyenler için.

Ve kalbinde taşıdığı sevgiyi, **sessizce Allah'a emanet edenler için.**

6

LEDÜN VE TASAVVUF EHLİ

Abdülkâdir Geylânî: Bu Dünya Hüzün Diyarıdır

"Ey Aziz Han…
Bu dünya hüzün diyarıdır.
Şimşek bir parlayıştan ibarettir lakin.
Unutma,
peşinden çoğu kez yağmur gelir.
Ya Nasip."

Bu söz, insanı susturur. Çünkü açıklamaz. Teselli etmez. Ama **yerine oturtur.** Abdülkâdir Geylânî'nin dili böyledir. O, hüznü inkâr ederek ferahlık vermez. O, hüznü tanıyarak insanı ayakta tutar. Çünkü bu dünya gerçekten bir hüzün diyarıdır. Ve bunu söylemek karamsarlık değil, **hakikate sadakattir.**

İnsan bazen üzülür ve suçlu hisseder.
Sanki hüzün, imanın zayıflığıymış gibi…
Sanki kalbi ağırlaşan biri, Allah'tan uzaklaşmış gibi…
Oysa Abdülkâdir Geylânî'nin dili bambaşkadır.
O, hüznü kovmaz.

Hüznü azarlamaz.

Hüzne "neden geldin" demez.

O, hüznü **yerine koyar**.

Geylânî'ye göre dünya, sevinci çoğaltmak için kurulmuş bir yer değildir. Dünya, **imtihanın kendisidir.** Ve imtihanın olduğu yerde kalp yorulur. Kalp yorulunca hüzün gelir. Bu, bir arıza değil; **tabiî bir sonuçtur.**

Fütûhu'l-Gayb'da defalarca tekrar eder bu mana:

Kalbin daralması, kulun Allah'tan uzaklaştığının kesin işareti değildir. Bazen tam tersidir. Bazen Allah, kulunu dünyadan soğutmak için kalbini daraltır. Çünkü dünya tatlı geldikçe, insan ebedî olanı unutur.

Abdülkâdir Geylânî, bu yüzden dünyaya "aldatıcı bir yurt" der. Ama bu söz, dünyayı bütünüyle kötülemek değildir. Bu, **dünyaya yanlış anlam yüklememek** içindir. Çünkü insanın en büyük acısı, yanlış yerden mutluluk beklemesidir.

"Bu dünya hüzün diyarıdır" sözü, işte tam burada anlam kazanır.

Bu söz, "hiç gülme" demek değildir.

Bu söz, "güldüğünde kalıcı sanma" demektir.

Geylânî, müridlerine sürekli şunu hatırlatır:

Sevinç gelir, geçer. Hüzün gelir, geçer. Ama **Allah ile olan bağ**, kalıcıdır. Kalbin ölçüsü, yaşadığı hâller değil; hâller karşısındaki **yönelişidir**.

Bir insan üzülürken Allah'a yaklaşıyorsa, o hüzün rahmettir.

Bir insan sevinirken Allah'ı unutuyorsa, o sevinç perdedir.

Fethü'r-Rabbânî'de şu mana çok net işlenir:

Kulun başına gelen sıkıntılar, çoğu zaman onun cezası değil; **terbiyesidir.** Allah, sevdiği kulunu dünyaya fazla bağlanmasın diye sarsar. Bu sarsıntı, kalbi kırmak için değil; **kalbi uyandırmak içindir.**

İşte burada "Lâ Tahzen" devreye girer.

Lâ Tahzen, "üzülme" demek değildir.

Lâ Tahzen, "üzüntüyü ilah edinme" demektir.

Abdülkâdir Geylânî, hüznün insanı Allah'a götürdüğü noktada kıymetli olduğunu söyler. Ama hüznün insanı içine kapattığı, ümitsizliğe sürüklediği yerde, şeytanın devreye girdiğini de hatırlatır.

Çünkü şeytan, çoğu zaman günahla değil; **ümitsizlikle** yaklaşır.

Gunyetü't-Tâlibîn'de geçen temel uyarılardan biri şudur:

Kul, Allah'ın rahmetini dar sanmaya başladığı anda, imtihan ağırlaşır. Hüzün, sabırla taşınırsa nur olur. Hüzün, isyanla taşınırsa karanlık olur.

Abdülkâdir Geylânî'nin dili bu yüzden sert değil, **uyanıktır**. O, kalbi incitmez ama uyandırır. "Niçin üzülüyorsun?" demez. "Üzüntün seni nereye götürüyor?" diye sorar.

Bu dünya hüzün diyarıdır; çünkü bu dünya **ayrılık yeridir.**

Sevilenler gider.

Gençlik gider.

Sağlık gider.

Güç gider.

Ama insan, bu gidişleri kabullenmediği sürece acı büyür. Geylânî, kabullenmeyi pasiflik olarak görmez. Kabullenmek, Allah'ın takdirine karşı durmamaktır. Bu da kalbi hafifletir.

"Ya Nasip" demek, işte bu noktada anlam kazanır.

Ya Nasip, vazgeçmek değildir.

Ya Nasip, **emanet etmektir.**

Lâ Tahzen kitabı, Abdülkâdir Geylânî'nin bu çizgisini bugünün insanına taşır. Çünkü bugünün insanı, hüznü başarısızlık sanıyor. Oysa hüzün, bazen **derinliğin işaretidir.**

Herkes gülebilir.

Herkes neşeli görünebilir.

Ama herkes hüzünle birlikte Allah'a yürüyemez.

Geylânî'nin irfanı burada ortaya çıkar. O, hüznü yok etmeye çalışmaz. Hüzne yön verir. Hüzünle birlikte secdeye varmayı öğretir. Hüzünle birlikte susmayı, beklemeyi, teslim olmayı öğretir.

Bu dünya hüzün diyarıdır.

Ama bu sözün içinde gizli bir müjde vardır:

Bu dünya son değildir.

Eğer son olsaydı, hüzün dayanılmaz olurdu.

Ama son olmadığı için, hüzün taşınabilir.

Lâ Tahzen işte tam burada nefes olur.

"Üzülme" demez.

"Yalnız değilsin" der.

Abdülkâdir Geylânî'nin yolu, kalbi kırık olanların yoludur. Çünkü o bilir: Kırılmayan kalp, hakikati tam taşıyamaz. Ama kırılan kalp, Allah'a emanet edilirse **nurla dolar.**

Bu dünya hüzün diyarıdır.

Ama hüzün, **yolun kendisi değil**, yolcunun hâlidir.

Yolun sonu ise her zaman Rahmettir.

İmam Gazâlî: Şüpheden Teslimiyete

İnsan bazen şüpheye düştüğünde, kendinden utanır. İçinden geçen soruları kimseye söyleyemez. Çünkü din, çoğu zaman yalnızca güçlülerin diliyle anlatılır. Sanki iman, hiç sarsılmayanların elindeymiş gibi. Oysa kalp sarsılmadan derinleşmez. Kalp hiç çatlamazsa, içine rahmet dolmaz. İşte İmam Gazâlî'nin hikâyesi, tam da bu sessiz çatlağın içinden başlar. Onun yaşadığı şüphe, inkârın değil; **imanın yükünü artık yüzeyde taşıyamayan bir kalbin** feryadıdır.

Gazâlî, dışarıdan bakıldığında her şeye sahipti. İlim vardı, itibar vardı, kürsü vardı, alkış vardı. İnsanların gözünde o, "olmuş" bir âlimdi. Ama kalbinin içinde bir boşluk büyüyordu. Bildikleri çoğaldıkça huzuru artmıyor, aksine derin bir yorgunluk çörekleniyordu. Çünkü bilgi, kalbi doyurmadığında yük olur. Gazâlî bunu fark eden nadir insanlardandı. Ve işte bu fark ediş, onu şüpheye sürükledi. Ama bu şüphe, Allah'ı reddeden bir şüphe değildi. Bu şüphe, "**Ben gerçekten inanıyor muyum, yoksa sadece biliyor muyum?**" sorusuydu.

Lâ Tahzen tam burada nefes olur. Çünkü bu kitap, "şüpheye düşme" demez. "Şüphen seni nereye götürüyor?" diye sorar. Gazâlî'nin şüphesi, onu Allah'tan uzaklaştırmadı. Aksine, onu Allah'a giden yolları tek tek sorgulamaya itti. Felsefeye baktı, kelâma baktı, bâtınî yorumlara baktı. Hepsini denedi. Çünkü samimi bir arayış, seçenekleri çoğaltmaktan korkmaz. Gazâlî'nin cesareti de buradaydı: Yanlış bulma riskini göze alarak aramak.

İnsan çoğu zaman şüpheden korkar. Çünkü şüphe, zemini kayganlaştırır. Ama Gazâlî şunu anladı: **Zemin hiç sarsılmazsa, insan orada uykuya dalar.** Hakikat ise uyanık kalpleri sever. Bu yüzden Allah, bazı kullarını şüpheyle uyandırır. Onları konforlu inançlarından çıkarır. Çünkü kalbin kemale ermesi, rahatlıkla değil; yüzleşmeyle olur.

Gazâlî'nin yaşadığı iç çöküş, bir anda olmadı. Yavaş yavaş geldi. Önce konuşmak ağırlaştı. Sonra öğretmek zorlaştı. En sonunda sesi kesildi. Dili sustu. Çünkü kalp artık konuşmuyordu. İşte bu suskunluk, onun hayatındaki en büyük dönemeçtir. Çünkü insan, gerçekten yolunu kaybettiğinde konuşamaz. Ve bu suskunluk, çoğu zaman **Allah'ın kulunu kendine çekme biçimidir.**

Lâ Tahzen, bu suskunluğu ayıplamaz. Aksine, ona yer

açar. Çünkü her cevap, konuşarak gelmez. Bazı cevaplar, ancak sustuğunda duyulur. Gazâlî sustu. Medreseden çekildi. Kalabalıktan uzaklaştı. Çünkü anladı ki: Hakikat, her zaman kalabalıkta bulunmaz. Bazen yalnızlık gerekir. Ama bu yalnızlık, küskünlük değildir. Bu yalnızlık, **kendinle ve Allah'la yüzleşme hâlidir.**

Şüphe, Gazâlî'yi inkâra değil; **tevazua** götürdü. Çünkü ne kadar bildiğini sandıysa, o kadar az bildiğini fark etti. Ve bu fark ediş, kalbi yumuşattı. İman, çoğu zaman sert zihinlerde barınamaz. İman, yumuşamış kalbi sever. Gazâlî'nin teslimiyeti, işte bu yumuşaklığın içinden doğdu.

Teslimiyet, onun için bir kaçış değildi. Teslimiyet, aklın iflası da değildi. Teslimiyet, **aklın haddini bilmesiydi.** Gazâlî aklı reddetmedi. Aklı, kendi yerine koydu. Çünkü akıl yol gösterir ama menzile taşımaz. Kalp yürür. Ruh dayanır. Ve insan, ancak bu üçü uyumlandığında huzura erer.

Lâ Tahzen, teslimiyeti yanlış anlatanlardan değildir. Bu kitap, teslimiyeti "soru sormamak" olarak görmez. Teslimiyet, bütün soruları sorduktan sonra, **cevabı Allah'a bırakabilmektir.** Gazâlî'nin teslimiyeti tam olarak buydu. O, sorularını susturmadı. Sorularını Allah'ın huzuruna taşıdı.

Şüpheden teslimiyete giden yol düz bir yol değildir. Dönemeçlidir. Geri dönüşler vardır. Kırılmalar vardır. Gazâlî bunu saklamadı. Çünkü hakiki yolculuklar, pürüzsüz anlatılmaz. Lâ Tahzen de bu yüzden pürüzsüz değildir. Bu kitap, kalbin tökezlemesine alan açar. Çünkü tökezlemeyen yürüyüşler, genellikle yüzeyseldir.

Gazâlî'nin teslimiyeti, sevinçli bir çığlık değil; **derin bir sükûnettir.** Çünkü o, dünyanın cevap veremeyeceğini anlamıştır. İnsan, dünyadan beklediğini alamadığında ya isyan eder ya teslim olur. Gazâlî, teslim olmayı seçti. Ama bu

teslimiyet, edilgen bir kabulleniş değil; **bilinçli bir yöneliştir.**

Lâ Tahzen, bu yönelişi bugünün insanına fısıldar. Çünkü bugün de insanlar çok biliyor ama az huzur buluyor. Çok konuşuyor ama az dinliyor. Çok soruyor ama cevapları aceleyle tüketiyor. Gazâlî'nin yolu, bu aceleye karşı bir yavaşlamadır. O, kalbi aceleden kurtarır.

Şüphe, insanı yalnız hissettirir. Çünkü şüphe yaşayan kişi, çoğu zaman anlaşılmaz. Ama Gazâlî'nin hikâyesi şunu söyler: **Yalnız değilsin.** Bu yoldan geçenler var. Ve bu yol, iman dışı bir yol değil. Bu yol, imanın derinleştiği bir yol.

Lâ Tahzen, bu yüzden şüphe eden kalbe bağırmaz. Onu susturmaz. Onu kovmaz. Yanına oturur. Der ki: "Anlat." Çünkü anlatılmayan şüphe büyür. Paylaşılan şüphe ise yön bulur.

Gazâlî'nin teslimiyeti, bir son değil; yeni bir başlangıçtır. Çünkü teslim olan kalp, artık yük taşımaz. Yükü Allah'a bırakır. Ve insan, yükü bıraktığında yürüyebilir. Şüphe, o yürüyüşün ilk adımıdır.

Belki sen de şüphe ediyorsun. Belki kalbin daralıyor. Belki bildiklerin seni taşımıyor. Lâ Tahzen, tam da bu yüzden yazılıyor. Çünkü bu kitap, güçlü görünenlere değil; **yorulmuş kalplere** hitap ediyor.

Gazâlî'nin yolundan geçen herkes şunu öğrenir:

Şüphe, iman düşmanı değildir.

Şüphe, bazen imanın kapısıdır.

Ve teslimiyet…

Teslimiyet, yenilgi değil; **emanettir.**

Muhyiddin İbnü'l-Arabî: Varlıkta Hüzün, Vahdette Sükûn

İnsan bazen neden hüzünlendiğini bilemez. Ortada görünür bir sebep yoktur. Ne büyük bir kayıp vardır ne de açık bir felaket. Ama kalp ağırdır. İçten içe bir eksiklik hissi dolaşır insanın içinde. İşte İbnü'l-Arabî bu hâli tanır. Ve der ki: Bu hüzün, çoğu zaman yokluktan değil; **varlıktan** gelir. Çünkü varlık çoktur. Çünkü görünenler dağınıktır. Çünkü insan, parçalanmış bir âlemde yaşar ve kalbi, bu parçalanmışlığa uzun süre dayanamaz.

İbnü'l-Arabî'ye göre insanın asıl yorgunluğu, çokluk içinde kaybolmaktır. Her şey ayrı ayrı görünür: Sen ve ben, dün ve yarın, acı ve sevinç, doğru ve yanlış… Bu ayrılık hâli, kalpte sessiz bir hüzün üretir. Çünkü kalp, aslında birliği bilir. Ruh, geldiği yeri unutmamıştır. Ama akıl, sürekli ayrımlar yapar. İşte bu çelişki, insanın içini daraltır.

Lâ Tahzen burada devreye girer ama "üzülme" diyerek değil. Şöyle der gibi yaklaşır: "Bu hüznün sebebi sensin ama suçlusu değilsin." Çünkü insan, vahdeti özlerken kesretin ortasına bırakılmıştır. Bu yüzden hüzün, bazen günahın değil; **idrak eksikliğinin** sonucudur.

İbnü'l-Arabî, hüznü şeytanî bir hâl olarak görmez. O, hüznü bir işaret olarak okur. Varlıkta duyulan hüzün, kulun henüz birliği idrak edemediğinin göstergesidir. Çünkü hakikatte ayrılık yoktur. Ayrılık, bakıştadır. İnsan, eşyayı bağımsız varlıklar gibi gördükçe, kalbi yorulur. Çünkü kalp, birden fazlasını taşıyamaz. Kalp, **birlik ister.**

Vahdet burada bir fikir değildir. Bir teori değildir. Bir ezber cümle hiç değildir. Vahdet, kalbin sakinleştiği yerdir. İbnü'l-Arabî'ye göre sükûn, dış dünyanın düzelmesiyle gelmez. Sükûn,

iç bakışın değişmesiyle gelir. Çünkü dış dünya hep değişkendir. Hep dağınıktır. Hep geçicidir. Ama birliği gören göz için bu dağınıklık, artık hüzün üretmez.

İnsan, bir olay yaşar ve üzülür. Sonra başka bir olay yaşar, yine üzülür. Zanneder ki hüzün, olaylardan kaynaklanır. Oysa İbnü'l-Arabî der ki: Olaylar sadece aynadır. Hüzün, aynaya bakan gözden doğar. Göz, çokluk görüyorsa hüzün artar. Göz, birliği görüyorsa sükûn gelir.

Lâ Tahzen, bu noktada insanı suçlamaz. Çünkü bu bakışı kazanmak zaman ister. Herkes bir anda vahdeti idrak edemez. Herkes bir anda "hepsi O" diyemez. Ama insan, bu yola girebilir. Ve bu yol, hüznü inkâr ederek değil; hüznün içinden geçerek yürünür.

İbnü'l-Arabî'ye göre hüzün, kalbin henüz tam teslim olmamasının bir sonucudur. Ama bu teslimiyet, edilgen bir kabulleniş değildir. Bu teslimiyet, **varlığın sahibini tanımaktır.** İnsan, başına geleni "bana oldu" diye okudukça ağırlaşır. Ama "bana oldu"dan "O'ndan oldu"ya geçtiği anda, yük hafifler.

Vahdette sükûn tam olarak budur. Olan biteni sevmek değildir. Olan biteni anlamaktır. Çünkü anlam, kalbi sakinleştirir. Anlamayan kalp isyan eder. Anlayan kalp susar. İbnü'l-Arabî'nin suskunluğu bundandır. O, her şeyi açıklamaya çalışmaz. Çünkü bazı hakikatler, konuşuldukça kaybolur.

Lâ Tahzen kitabı, İbnü'l-Arabî'yi bu yüzden seçer. Çünkü bu kitap, hüzne cevap üretmez; **bakış açısı sunar.** Der ki: Belki de üzülmen, yanlış bir yerde araman yüzündendir. Belki de kalbin, parçalanmış görüntülerden yorulmuştur. Ve belki de ihtiyacın olan şey, daha fazla teselli değil; **daha derin bir görüş**tür.

İbnü'l-Arabî'de vahdet, insanı dünyadan koparmaz. Aksine, dünyayı daha taşınabilir hâle getirir. Çünkü insan, olayları mutlaklaştırmadığında ezilmez. Sevinci de hüznü de geçici

bilir. Ama bu bilme, soğuk bir kabulleniş değildir. Bu bilme, **sıcak bir teslimiyettir.**

Varlıkta hüzün vardır. Çünkü varlık çoktur. Çünkü suretler değişir. Çünkü bağlanılan her şey gider. Ama vahdette sükûn vardır. Çünkü giden bir şey yoktur. Çünkü hakikat kaybolmaz. Kaybolan sadece görünüşlerdir.

Lâ Tahzen, işte bu ayrımı fısıldar. "Üzülme" demez. "Bakışını değiştir" der. Ama bunu da sertçe söylemez. Acele ettirmez. Çünkü vahdet, zorla idrak edilmez. Vahdet, kalp hazır olduğunda **kendiliğinden belirir.**

İbnü'l-Arabî'nin yolunda yürüyenler şunu bilir: Hüzün, düşman değildir. Hüzün, rehberdir. Seni birliğe çağırır. Seni parçalanmış bakıştan kurtarmak ister. Ama çağrıyı duyabilmek için, hüznü susturmaya değil; **dinlemeye** cesaret etmek gerekir.

Ve bir gün, insan fark etmeden sakinleşir. Olaylar azalmadığı hâlde içi durulur. Kayıplar bitmediği hâlde kalbi ağırlaşmaz. Çünkü artık bilir: Varlıkta hüzün olabilir. Ama **hakikatte ayrılık yoktur.**

İşte vahdetteki sükûn budur.

Sessizdir. Gösterişsizdir.

Ama kalbi tutar.

Lâ Tahzen de tam burada susar.

Çünkü artık söze gerek yoktur.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî: Ayrılığın İnceliği

Bazı ayrılıklar bağırmaz. İnsan o ayrılığın adını koyamaz bile. Bir şey eksilmiştir ama neyin eksildiği tam söylenemez. İşte Mevlânâ bu hâli tanır. Ve bu yüzden Mesnevî'ye bir çığlıkla değil, **ince bir sızıyla** başlar. Neyin sesi, bir feryat değildir sadece; aynı zamanda terbiyeli bir acıdır. Çünkü Mevlânâ'ya

göre ayrılık, kaba bir kopuş değil; **varoluşun en ince yerinden geçen bir çizgidir.**

İnsan çoğu zaman ayrılığı kayıpla karıştırır. Birini kaybettiğinde, bir yerden uzaklaştığında, bir hâl sona erdiğinde ayrıldığını sanır. Oysa Mevlânâ ayrılığı çok daha derinde arar. Ona göre asıl ayrılık, insanın kendi hakikatinden uzak düşmesidir. Bu uzaklık bazen kalabalıkta olur, bazen sessizlikte. Bazen çok konuşurken, bazen hiçbir şey söyleyemezken. Ayrılık, görünürdeki mesafelerden değil; **kalbin yönünü kaybetmesinden** doğar.

Lâ Tahzen burada sesini yükseltmez. Çünkü bu kitap, Mevlânâ gibi konuşur: Yumuşak, sabırlı, acele etmeden. Der ki: "Ayrılık hissetmen, yanlış bir yerde olduğun anlamına gelmez." Bazen ayrılık, insanın asıl yurdunu hatırlaması için gelir. Çünkü alışılan her şey, zamanla perde olur. Ve perde kalınlaştıkça kalp daralır.

Mevlânâ'nın ayrılığı, lanetlenmiş bir hâl değildir. O, ayrılığı eğitir. Ayrılığın içini inceltir. Çünkü ayrılık kaba yaşanırsa insanı karartır. Ama ayrılık, inceltilirse insanı **derinleştirir.** Ney bu yüzden yanmıştır. Yanmak yok olmak değildir. Yanmak, fazlalıkların gitmesidir.

İnsan ayrıldığında çoğu zaman öfke duyar. Ya kendine kızar ya başkasına. Oysa Mevlânâ, öfkenin ayrılığın dili olmadığını söyler. Ayrılığın dili özlemdir. Ve özlem, kalbi diri tutar. Özlem olmasaydı, insan ait olduğu yeri aramazdı. Bu yüzden Mevlânâ ayrılığı anlatırken bile umutla konuşur. Çünkü onun ayrılığı, **buluşmanın habercisidir.**

Lâ Tahzen, bu umudu zorla vermez. Umudu vaaz etmez. Umudu, ayrılığın içinden sızdırır. Çünkü gerçek umut, dışarıdan eklenmez. Umut, insanın kendi içinden filizlenir. Mevlânâ'nın metinleri bu yüzden aceleci değildir. O, kalbin

hızını bilir. Kalbin bazı hakikatlere yavaş yavaş alışması gerektiğini bilir.

Ayrılık, insanı hassaslaştırır. Mevlânâ bu hassasiyeti küçümsemez. Aksine, onu bir nimet olarak görür. Çünkü hassas kalpler, başkasının acısını da hisseder. Sert kalpler ise yalnızca kendi yarasını taşır. Mevlânâ'nın inceliği buradadır: O, acıyı paylaşılabilir hâle getirir. Çünkü paylaşılan acı, yalnız bırakmaz.

İnsan çoğu zaman "Neden ayrılık?" diye sorar. Mevlânâ bu soruya doğrudan cevap vermez. Çünkü bazı soruların cevabı, kelimelerle taşınamaz. Ama şunu sezdirir: Eğer hiç ayrılmasaydık, bağlandığımız şeyleri hakikat sanırdık. Ayrılık, sahte bağlılıkları çözer. Ve bu çözülme, her zaman can yakar. Ama can yakan her şey, zararlı değildir.

Lâ Tahzen kitabı, Mevlânâ'yı bu yüzden bir teselli figürü olarak değil; **bir yol arkadaşı** olarak sunar. Mevlânâ, "Ağlama" demez. "Ağlarken kendini kaybetme" der gibidir. Çünkü ağlamak, kalbin konuşma biçimidir. Ama ağlama, insanı içine kapatıyorsa, orada bir kırılma vardır.

Mevlânâ'nın ayrılığı, insanı içeri çağırır. Dışarıda aradıklarını içeride bulması için. Çünkü çoğu insan, ayrılıktan sonra daha çok dışarıya yönelir. Yeni bağlar, yeni sesler, yeni kalabalıklar… Oysa Mevlânâ, insanı sessizliğe davet eder. Sessizlikte kalp kendini duyar. Ve kalp, neyi kaybettiğini ancak orada anlar.

Bu anlama hâli, birden gelmez. Yavaş yavaş çöker insanın içine. Önce sızı olur. Sonra bir yumuşama. Sonra kabulleniş. Mevlânâ'nın kabullenişi, vazgeçmek değildir. Kabulleniş, **hakikatle kavga etmemektir.** İnsan kavga ettikçe yorulur. Yoruldukça sertleşir. Sertleştikçe inceliği kaybeder.

Ayrılığın inceliği tam burada ortaya çıkar. İncelik, acının yokluğu değildir. İncelik, acının **taşınabilir hâle gelmesidir.**

Mevlânâ'nın dili, bu taşımayı öğretir. Çünkü o bilir: Taşınamayan acı, insanı ya isyana ya donukluğa sürükler.

Lâ Tahzen, Mevlânâ'nın bu terbiyesini bugünün kalbine taşır. Çünkü bugün insanlar ya acılarını bastırıyor ya da onlarla kimlik kuruyor. Oysa Mevlânâ, acıyı kimlik yapmaz. Acıyı yol yapar. Yol olan acı ilerletir. Kimlik olan acı durdurur.

Mevlânâ'nın ayrılığı, insanı Allah'tan uzaklaştırmaz. Aksine, Allah'a yaklaştırır. Çünkü insan, ayrılıkla yüzleştiğinde fani olanla arasına mesafe koyar. Bu mesafe, kalbi hafifletir. Ve kalp hafiflediğinde, yönünü daha net görür.

Lâ Tahzen de tam burada susar. Çünkü ayrılığı tamamen anlayan kalp, artık fazla konuşmaz. Fazla anlatmaz. Sadece taşır. Ve taşıyabildiği ölçüde olgunlaşır.

Belki sen de bir ayrılığın içindesin. Belki tam adını koyamadığın bir eksiklik var. Mevlânâ'nın sözü, bu eksikliği kapatmaz. Ama onu **inceltir.** İncelen acı, insanı kırmaz. İncelen acı, insanı insan yapar.

Ayrılık vardır.
Ama her ayrılık kayıp değildir.
Bazı ayrılıklar,
insanı **aslına yaklaştırır.**
İşte Mevlânâ'nın inceliği buradadır.
Ve Lâ Tahzen, bu inceliğin yanında durur.

Yunus Emre: Mahzun Dil ile Hakikat

Yunus Emre, hakikati bağırarak söylemez. Onun dili kırık bir kamış gibidir; içinden nefes geçer ama ses yakmaz, yaklaştırır. O yüzden Yunus'ta hüzün vardır ama karanlık yoktur. Çünkü o, hüznü inkâr etmeyen fakat onda boğulmayan bir gönül eridir. "La tahzen" demeyi hâl olarak iyi bilir. Daha yolun başında

insanı uyarır: Bu dünya sevinçle kurulmadı, fakat umut da buradan eksik edilmedi.

"Bu dünyâ bir gelin durur
Yeşil kızıl donanmış
Kişi yeni gelin görmiş
Gibi sevmiş aldanmış"

Yunus burada dünyayı suçlamaz; aldananın gözünü işaret eder. Dünya süslüdür, evet; ama süs, hakikatin düşmanı değildir. Aldanmak, süsü asıl sanmaktır. İşte Yunus'un hüznü buradan doğar: İnsan, geçici olana ebediyet muamelesi yapar. Hüzün, dünyanın faniliğinden değil; insanın yanılgısından sızar.

Yunus'un mahzunluğu bir melankoli değildir. O, nefsin ağlamasını değil, kalbin uyanmasını ister. Bu yüzden ağlar gibi söyler ama aslında diriltir. "La tahzen" demenin Yunusça karşılığı şudur: Üzül, ama kaybolma; ağla, ama inkâr etme.

"Dertli dolap niçin inler
Derdim vardır inilerim
Ben Mevlâ'ya âşık oldum
Onun için inilerim"

Burada dert, şikâyet değildir; yönünü bulmuş bir sızıdır. Yunus'un derdi, onu Allah'tan uzaklaştırmaz; tam aksine yaklaştırır. İşte bu yüzden Yunus'un hüznü, modern insanın hüznüne benzemez. Bugünün hüznü boşlukta savrulur; Yunus'un hüznü secdeye varır. O bilir ki her inleyiş bir çağrıdır ve her çağrı bir cevap ihtimalini taşır.

Yunus Emre, hakikati bal ile söyler ama o balın içinde iğne de vardır. Tatlıdır ama uyutmaz. Mesela sevgiden söz eder; herkes

sevsin ister, ama sevginin bedelini de gizlemez:

"Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni"

Bu beyitte bir talep değil, bir vazgeçiş vardır. Yunus, kendini ister gibi görünmez; kendinden geçmeyi ister. Hüzün burada kaybetmekten değil, bırakmaktan doğar. Çünkü insan en çok kendini bırakırken ağlar. Ama Yunus'un ağlayışı, umutsuzluk değil; arınmadır. "La tahzen"in en derin karşılığı belki de budur: Kaybederken kazandığını fark etmek.

Yunus'un dili sade olduğu kadar keskindir. O, hakikati felsefe kürsüsünden değil, köy yolundan söyler. Bu yüzden onun hüznü aristokrat değil, halkîdir. Herkesin kalbine dokunur. Mesela ölümden söz ederken korkutmaz, uyandırır:

"Mal sahibi mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi
Mal da yalan mülk de yalan
Var biraz da sen oyalan"

Burada alay vardır ama acımasızlık yoktur. Yunus, dünyayı terk etmeyi değil, dünyaya tutunmamayı öğretir. "Oyalan" derken bile bir tebessüm vardır. Çünkü bilir ki insan, gerçeği en iyi tebessümle kabul eder. Hüznü bile böyle taşır Yunus: Sert değil, yumuşak; ama derin.

Yunus Emre'de hakikat bir sonuç değil, bir yol hâlidir. O yüzden kesin hükümlerden çok hâl anlatır. Kendi düşüşünü de söyler, yükselişini de. Kendini temize çıkarmaz:

"Yunus miskin bu sözleri
Eğri büğrü söyleme
Seni sigaya çeken bir
Molla Kasım gelir"

Bu beyitte hem korku hem umut vardır. Hesap vardır ama kaçış yoktur. Yunus'un hüznü, hesap gününü bilmekten doğar; ama bu bilgi onu felce uğratmaz. Aksine, sözüne edep katar. "La tahzen" burada şuna dönüşür: Doğruysan korkma, korkuyorsan doğrul.

Yunus'un en büyük hüznü, insanların Hak'kı uzakta sanmasıdır. Oysa Yunus için Hak, nefes kadar yakındır. Bu yakınlığı anlatırken bile bağırmaz, fısıldar:

"Ete kemiğe büründüm
Yunus diye göründüm"

Bu beyit, vahdet sırrının en sade ifadelerinden biridir. Burada kibir yoktur; bilakis yokluk vardır. Yunus kendini yok ederek söyler bu sözü. O yüzden tehlikeli değil, emniyetlidir. Hüznü de buradan gelir: İnsan bu yakınlığı bilseydi, bu kadar yalnız kalmazdı.

Yunus Emre'nin dili mahzundur çünkü insanın Hak'tan değil, Hak'kı unutmaktan dolayı çektiği acıyı görür. Ama o acıyı lanetlemez. Hüzün, Yunus'ta bir duraktır; kalıcı ikametgâh değil. O yüzden her hüzün cümlesinin altında gizli bir teselli vardır. Açık açık söylemez; bulan bulur.

"Bir ben vardır bende benden içeri"

İşte Yunus'un bütün hüznü ve bütün umudu bu mısrada saklıdır.

Dıştaki ben ağlar, kırılır, yanılır. İçteki ben bilir, sabreder, sükûna erer. Yunus, insanı bu içteki bene çağırır. La tahzen'in Yunusça tercümesi belki de budur: Dıştaki ben üzülse de, içteki ben Hak ile beraberdir.

Sonunda Yunus şunu öğretir: Hakikat sert bir taş değildir; bala bulanmış bir lokmadır. Ama o lokmayı yutabilmek için diş değil, teslimiyet gerekir. Yunus'un hüznü bu teslimiyetin eşiğidir. Kapının önünde bekleyen bir mahzunluk… İçeri giren ise sükûndur.

Hasan-ı Basrî: Korku ile Ümit Arasında

Hasan-ı Basrî, İslam irfanında dengenin adıdır. Ne korkuyu putlaştırır ne de ümidi gevşekliğe çevirir. Onun dili, kalbi titreyerek ayakta tutan bir terazidir: Bir kefesinde **havf** (Allah korkusu), diğerinde **reca** (Allah'tan ümit). Terazi şaşarsa yol şaşar; biri ağır basarsa kalp ya donar ya da dağılır. Hasan-ı Basrî'nin hüzünlü sükûnu, bu yüzden bir öğretidir: Korku, ümitsizliğe; ümit, laubaliliğe dönüşmeden yaşanmalıdır.

Hasan-ı Basrî, dünyayı inkâr etmez; dünyaya güvenmeyi inkâr eder. Onun nazarında hüzün, dünyanın faniliğinden değil, insanın gafletinden doğar. Bu yüzden sözleri serttir ama kalbi merhametlidir. İnsanı sarsar; fakat yıkmak için değil, uyandırmak için. "Mümin," der gibidir, "geceyi korkuyla sabahlar, gündüzü ümit ile yaşar." Çünkü kalp, ancak bu iki kanatla uçabilir.

Korku, Hasan-ı Basrî'de bir karanlık değildir. O korku, insanı Allah'tan kaçırmaz; Allah'a koşturur. Günahı gördüğünde yanan bir vicdandır. Nefsi rahatlatan değil, nefsi terbiye eden bir titremedir. Hasan-ı Basrî, korkuyu imanın düşmanı saymaz; bilakis imanın bekçisi görür. Korku yoksa edep gevşer, edep

gevşerse ibadet şekle döner. O yüzden "Allah'tan korkan, insanlardan korkmaz" dercesine yaşar.

Ama Hasan-ı Basrî'nin yolunda korku tek başına bırakılmaz. Ümit gelir, korkunun elinden tutar. Çünkü ümitsizlik, şeytanın en sevdiği kapıdır. Hasan-ı Basrî, kapıyı kilitler. Der ki: "Allah'ın rahmetini küçük görmeyin." Bu cümle, onun kalbinde korku kadar güçlüdür. Zira rahmetin küçümsenmesi, günahın büyütülmesidir. Oysa Allah, kulunun zannı üzeredir. Ümit, kulun Allah hakkında hüsn-ü zan beslemesidir.

Hasan-ı Basrî'nin hüznü, işte bu ince çizgide yürümekten gelir. Ne kendini temize çıkarır ne de kendini mahkûm eder. Hesap gününü hatırlar; ama Rahman'ın adını da unutmadan. "Keşke bilseydiniz," der gibidir, "hesap korkusu sizi ibadete, rahmet ümidi sizi tevazua çağırır." Bu çağrı, La Tahzen'in kalbe düşen sessiz tercümesidir: Üzülme; çünkü kapı kapanmadı. Ama gevşeme; çünkü hesap ertelenmedi.

Hasan-ı Basrî için hüzün, kalbin diri olduğunun işaretidir. Gülüp geçen bir iman değil; ağlayıp doğrulan bir iman ister. Fakat bu ağlayış, karamsarlık değildir. O, gözyaşını ümitsizliğin değil, arınmanın suyu sayar. Korku gözyaşı döktürür; ümit o gözyaşını duaya çevirir. Dua ise korku ile ümit arasında kurulan köprüdür.

Onun dünyaya bakışı nettir: Dünya bir imtihan sahnesidir, ikamet yeri değil. Bu yüzden kalbi dünyaya bağlananı uyarır, ama dünyadan elini eteğini çekenle de övünmez. Orta yolu sever. Çünkü aşırılık, kalbi körleştirir. Hasan-ı Basrî'nin ahlakı, itidal ahlakıdır. Ne aşırı korku ne aşırı güven… İkisi de kalbi bozar.

Hasan-ı Basrî'nin dilinde "korku" sert bir kelime değildir; edep yüklüdür. "Ümit" ise gevşek bir teselli değil; sorumluluk çağrısıdır. Ümit eden, amel eder. Korkan, tövbe eder. Tövbe

eden, umutlanır. Bu daire kapanmaz; insanı diri tutar. La Tahzen'in özü de buradadır: Hüzün vardır ama kapanma yoktur; korku vardır ama kaçış yoktur; ümit vardır ama rehavet yoktur.

Hasan-ı Basrî, kalbe şunu öğretir: Allah'tan korkmak, O'ndan ümit kesmek değildir; Allah'tan ümit etmek, O'nu hafife almak değildir. İki hal arasında yürüyen kul, düşse de yolunu kaybetmez. Çünkü korku onu toparlar, ümit ayağa kaldırır. İşte bu yüzden Hasan-ı Basrî'nin hüzünlü sükûnu, insanı karanlığa değil, sabaha hazırlar.

Râbia-i Adeviyye: Karşılıksız Aşkın Sessizliği

Râbia-i Adeviyye, aşkı anlatırken sesi yükselmeyenlerin ismidir. Onun yolunda ne büyük iddialar vardır ne de coşkun nutuklar. Aşk, kelimelerle süslenmez; kalpte yanar ve susarak konuşur. Râbia'nın sessizliği, suskunluk değil, doluluktur. Çünkü karşılıksız sevilen bir Hak, karşılık bekleyen dile ağır gelir. Bu yüzden Râbia, Allah'ı anlatırken "neden" sormaz; "nasıl" da aramaz. Sever. Sadece sever.

Onun hüznü, mahrumiyet hüznü değildir. Kimsesizlikten doğmaz. Bilakis, kalabalıkların içindeki hesaplı sevgilerden uzak durmanın hüznüdür. Râbia, cennet umuduyla ibadet edenlerin sevincini tanır; cehennem korkusuyla titreyenlerin ürpertisini de bilir. Ama ikisini de aşan bir yerden konuşur: "Ben Allah'ı, O beni sevdiği için değil; O Allah olduğu için seviyorum." Bu cümlede hüzün vardır; çünkü bu sevgi dünyada karşılık bulmaz. Bu cümlede sükûn vardır; çünkü bu sevgi kaybolmaz.

Râbia-i Adeviyye'nin La Tahzen'i sessizdir. "Üzülme" demez; üzülmenin hesabını da tutmaz. O, üzülmenin kendisini

sevginin bir hâli olarak yaşar. Sevilenin kapısında beklemek, kapının açılmaması ihtimaliyle birlikte sevilir. Râbia, kapının açılmasını değil, kapıda olmayı önemser. Çünkü onun için asıl ayrılık, kapının dışında kalmak değil; kapıya niyet etmemektir.

Karşılıksız aşk, insanı hafifletir. Râbia'nın hayatı buna şahittir. Sahip olmak istemeyen, kaybetmekten de korkmaz. Râbia'nın dünyayla bağı bu yüzden zayıftır. Malı az olduğu için değil; gönlü dolu olduğu için. Sevgi, kalbi doldurduğunda dünya eşyası sığmaz. Bu sığmama hâli, bir eksiklik değil; bir seçiştir. Râbia'nın zühdü, dünyaya kızgınlıktan değil; Allah'a meşguliyettendir.

Onun ibadeti, bir alışveriş değildir. Sevgi karşılığı sevap istemez. Dua ederken bile ölçü koymaz. "Eğer sana cennet için ibadet ediyorsam, beni cennetinden mahrum et" derken, bir meydan okuma yoktur; bir arınma vardır. Bu söz, insanı ürkütür; çünkü insanın içindeki gizli hesapları açığa çıkarır. Râbia'nın sözü serttir ama kalbi incitmez. Zira hedefi insanı suçlamak değil, sevgiyi arıtmaktır.

Râbia-i Adeviyye'nin hüznü, aşkın ağırlığındandır. Hafif sevmek güldürür; ağır sevmek susturur. O yüzden Râbia az konuşur. Onun sessizliği, La Tahzen'in en derin tercümesidir: Hüzün vardır ama isyan yoktur. Bekleyiş vardır ama sitem yoktur. Sevgi vardır ama pazarlık yoktur. Bu hâl, insanın nefsini zorlar; çünkü nefis, karşılık ister. Râbia ise nefsi sevginin kapısında bırakır.

Râbia'nın yolu, herkesin yürüyebileceği bir yol değildir; ama herkesin tanıyacağı bir istikamettir. O, bize şunu öğretir: Sevgi ne kadar safsa, hüzün o kadar sessiz olur. Çünkü saf sevgi, şikâyeti eritir. "Niçin?" sorusu susar; "Sen varsın" cümlesi yeter olur. İşte bu yüzden Râbia'nın adı anıldığında, kalpte bir sakinlik oluşur. Bu sakinlik, teselliden değil; teslimiyettendir.

Râbia-i Adeviyye, La Tahzen'in en mahrem yüzünü fısıldar: Üzülme; çünkü sevgi kaybolmaz. Karşılık beklemediğinde, hayal kırıklığı da seni bulmaz. Hak için sevdiğinde, sevginin kendisi yeter olur. Sessizliğin içinden yükselen bu aşk, kalbi yormaz; kalbi eve döndürür.

Behlül-i Dânâ: Akıl ile Delilik Arasında Hikmet

Behlül-i Dânâ'yı anlamak isteyen önce aklına bir adım geri çektirmelidir. Çünkü onun yürüdüğü yol, dümdüz bir mantık yolu değildir; kıvrımlıdır, tersine akar, insanı şaşırtır. Behlül, aklını kaybetmiş biri gibi görünür ama hakikatte aklını dünyaya teslim etmemiştir. Onun deliliği bir eksiklik değil, bir tercihtir. Akılla kurulan tuzaklardan kaçmak için delilik kisvesine sığınmış bir hikmettir bu. Bu yüzden Behlül'ü anlamayan güler, anlayan susar.

Behlül-i Dânâ'nın hüznü de sevinci de açıktan değildir. O, içinden geçenleri saklar; çünkü saklamak, bazen en büyük merhamettir. Hakikati herkesin kaldırabileceği gibi söylemez. Kimi zaman bir taşla konuşur, kimi zaman bir mezarın başında kahkaha atar. İnsanlar bu kahkahayı deliliğe yorar; oysa Behlül'ün kahkahası, dünyanın geçiciliğine atılmış bir imzadır. "Bu kadar ciddiyet neye?" der gibidir. "Bir kefen kadar yeriniz var; niçin bu kadar kavga?"

Behlül'ün La Tahzen'i, alay gibi duyulur ama kalbi iyileştirir. O, "üzülme" demez; üzülmenin ne kadar anlamsız olduğunu gösterir. Dünyaya bağlananın hüznünü, dünyayla dalga geçerek söker alır. Çünkü bazen nasihat işe yaramaz; aynaya güldürmek gerekir. Behlül, aynayı tutar ama yüzünü eğip bakmanı ister. Kendinle yüzleşmeden teselli olmaz; o bunu bilir.

Akıl ile delilik arasındaki çizgi, Behlül'de siliktir. Çünkü akıl

bazen insanı Hak'tan uzaklaştırır. Hesap yapan akıl, korku üretir; korku, bağımlılık doğurur. Behlül bu zinciri kırar. Delilik kisvesiyle konuşur; çünkü deli sözü bağlayıcı değildir. Ama tam da bu yüzden en çok hakikat deli ağzından çıkar. Behlül'ün hikmeti, sorumluluktan kaçmak değil; sorumluluğu dünyanın omzundan alıp Allah'a bırakmaktır.

Onun hüzün anlayışı, ciddiyetten arınmış bir hüzündür. Ağlamaz ama kalbi yanar. Sızlanmaz ama görür. İnsanların bir lokma ekmek için birbirini incitmesine bakar, başını sallar. "Bu mu?" der sessizce. "Bunun için mi?" Bu sorular, bağırmaz; kalpte yankılanır. Behlül'ün suskunluğu, uzun bir vaazdan daha etkilidir.

Behlül-i Dânâ'nın hikmeti, korku ile ümit arasında salınmaz; doğrudan teslimiyete yaslanır. O, geleceği hesap etmez; geçmişi de sırtında taşımaz. "Şimdi"de durur. Çünkü hüzün çoğu zaman geçmişten, kaygı gelecekten gelir. Behlül, ikisini de hafifletir. Bugünün yüküyle yetinir. Bu hâl, onu deliliğe benzetir; çünkü dünya, plan yapmayanı akılsız sayar. Oysa Behlül'ün aklı, planın değil, tevekkülün aklıdır.

Behlül'ün sözleri kısa, etkisi uzundur. Bir cümle söyler; insan günlerce düşünür. Çünkü o, doğrudan kalbe konuşur. Akla dolambaçlı yollardan değil, kalbe kestirmeden girer. Bu yüzden bazıları rahatsız olur. Çünkü Behlül'ün deliliği, insanların akıllı sandığı alışkanlıkları bozar. "Normal" denilen şeyin ne kadar anormal olduğunu gösterir.

La Tahzen, Behlül'de bir teselli değil; bir silkiniştir. "Üzülme" demek yerine, "Bu kadar üzülmeye değer mi?" sorusunu bırakır insanın önüne. Cevabı sana bırakır. Zorla rahatlatmaz; ama seni düşünmeye mecbur eder. Çünkü gerçek teselli, insanın kendi bağlarını fark etmesiyle başlar.

Behlül-i Dânâ, bize şunu öğretir: Her akıllı doğru yolda

değildir; her deli sapkın değildir. Hikmet bazen cübbe giyer, bazen yırtık elbise. Bazen kürsüden konuşur, bazen sokakta güler. Önemli olan görünüş değil, istikamettir. Behlül'ün istikameti bellidir: Dünya hafif, ahiret ciddidir. Bu dengeyi tersine çeviren herkes, ona göre zaten biraz delidir.

Behlül-i Dânâ, La Tahzen'i bir kahkahanın içine saklar. Üzülme; çünkü bu dünya, aklını feda etmeye değmez. Üzülme; çünkü hakikat, ciddiyet kadar sadelikte de bulunur. Delilikle akıl arasındaki bu ince çizgide yürüyen Behlül, kalbe şunu fısıldar: Asıl delilik, geçici olana sonsuzmuş gibi bağlanmaktır.

İsmail Fakirullah ve Erzurumlu İbrahim Hakkı: Tevekkülün Ufku

İsmail Fakirullah ile Erzurumlu İbrahim Hakkı, aynı göğün altında farklı yıldızlar gibidir; ışıkları ayrı ayrı parlar ama gecenin karanlığını birlikte deler. Bu iki isim, tevekkülü bir kadercilik olarak değil, **bilinçli bir teslimiyet** olarak yaşayanlardandır. Onların dünyasında tevekkül, elini eteğini çekmek değildir; aksine kalbi Hak'ka bağlayıp dünyayı yerli yerine koymaktır. Hüzün vardır; çünkü insan insandır. Ama bu hüzün, umutsuzluğa dönüşmez. Çünkü tevekkül, hüznün ufkunu açar.

İsmail Fakirullah'ın hayatı, görünmeyen bir merkezin etrafında döner. O merkez Hak'tır. Fakirullah, fakrını yoksulluk olarak değil; ihtiyaç bilinci olarak taşır. "Ben muhtacım" demek, onun için bir zayıflık değil, bir doğruluktur. Çünkü muhtaç olduğunu bilen, kime yöneleceğini de bilir. Fakirullah'ın hüznü, işte bu bilincin derinliğindendir. İnsanlara bel bağlamamanın hüznü… Ama aynı zamanda Allah'a dayanmanın sükûnu.

Onun tevekkülü sessizdir. Yüksek sesle "Ben teslim oldum" demez. Teslimiyetini konuşmaz; yaşar. Dünya ters gittiğinde öfkelenmez, yol açıldığında sevinçten taşmaz. Çünkü bilir: Açılan da kapanan da aynı elden gelir. Bu bilginin verdiği dinginlik, La Tahzen'in kalpteki karşılığıdır. Üzülme; çünkü kontrol sende değil. Ama korkma; çünkü kontrol merhametli bir kudrette.

Erzurumlu İbrahim Hakkı ise bu teslimiyeti ilimle yoğurur. O, sadece kalbiyle değil, aklıyla da tevekkül eder. Marifetnâme'si, tevekkülün akla anlatılmış hâlidir. Kâinata bakar, düzeni görür ve der ki: "Bu kadar nizam tesadüf olamaz." İbrahim Hakkı'nın hüznü, cehalete duyulan bir hüzündür. Bilmeden konuşan, görmeden hükmeden insanın hâline yanar. Ama bu hüzün onu karamsar yapmaz; yazmaya, anlatmaya, öğretmeye sevk eder.

İbrahim Hakkı'da tevekkül, sebepleri inkâr etmez. Bilakis sebepleri yerli yerine koyar. Çalışır, ölçer, hesaplar; ama kalbini hesaplara bağlamaz. Sonuç istediği gibi gelmezse, kalbi yıkılmaz. Çünkü o bilir: Sonuç, kulun değil; Hakk'ın takdiridir. Bu bilgi, insanı hem sorumlu hem huzurlu kılar. Ne gevşeklik doğar ne isyan.

İsmail Fakirullah ile İbrahim Hakkı arasındaki bağ, işte bu noktada derinleşir. Biri daha çok hâl ile, diğeri daha çok ilim ile konuşur. Ama söyledikleri aynıdır: Tevekkül, kaçış değil; yüzleşmedir. İnsan, acziyle yüzleştiğinde gerçek gücü tanır. Fakirullah'ın dergâhında hissedilen sükûn ile İbrahim Hakkı'nın satırlarında hissedilen düzen, aynı hakikatin iki yüzüdür.

Bu iki isimde hüzün, tevekkülün düşmanı değildir. Aksine tevekkül, hüznü taşınabilir kılar. Hüzün gelir ama kalbi işgal etmez. Acı vardır ama insanı kırmaz. Çünkü insan bilir: Bu hâl

de geçer. Geçicilik bilinci, tevekkülün temelidir. Kalıcı olana bağlanan, geçici olanın sarsıntısıyla yıkılmaz.

La Tahzen, İsmail Fakirullah'ta bir suskunluk hâlidir. Şikâyet etmez; çünkü şikâyet, teslimiyeti zedeler. İbrahim Hakkı'da ise La Tahzen, bir izah hâlidir. Anlatır, açıklar, düzeni gösterir. Biri kalbi sakinleştirir, diğeri zihni. İkisi birlikte, insanı ayakta tutar. Çünkü insan sadece kalpten ya da sadece akıldan ibaret değildir.

Tevekkülün ufku, bu iki isimde geniştir. Sadece bireysel bir teselli değildir; bir dünya görüşüdür. İnsan ilişkilerinden tabiat anlayışına, ilimden ahlaka kadar uzanır. Her şey yerli yerindedir. Bu düzen içinde insanın görevi, haddini bilmektir. Haddini bilen, ne çok üzülür ne de çok kibirlenir.

İsmail Fakirullah ve Erzurumlu İbrahim Hakkı, La Tahzen'i şu cümlede buluşturur: Üzülme; çünkü yük senin omzunda değil. Ama yürümekten de vazgeçme; çünkü yol sana emanet. Tevekkül, yükü bırakmak değil; yükün sahibini bilmektir. Bu bilgi, hüznü susturmaz ama onu anlamlandırır. Ve insan, işte o zaman gerçekten dinlenir.

Said Nursî: Zamanın Hüznü ve Sabır

Zaman bazen kalbe ağır gelir. İnsan, bir pencerenin önünde durduğunu düşünür; bakar ama manzarayı tam göremez. Sis vardır belki, ya da güneş hızlı geçmektedir. Bu pencereden bakarken insan ister istemez düşünür: "Neden böyle? Neden şimdi bu sancı?" Ve en derin sorular, kendilerini bir anda hüznün kucağında bulur.

Said Nursî, Risale-i Nur'da zamanın bu hâlini düşünürken, insanın içindeki pencereye bakmayı öğretir. Bu pencereyi sıradan bir cam sanmamak gerekir; o, insanın kalbinin gözüdür.

İnsan bu camdan bakınca zamanın akışını sadece dışarıda değil, içinde de hisseder. Çünkü zaman yalnızca saatlerin ileri gitmesi değildir. Zaman, yaşanmışlığın verdiği bakışın derinleşmesidir.

Dün, bugün ve yarın… Hepsi ardarda gelen hüznün yüzeyidir. Ama Said Nursî der ki: "Zamanın hakikati, an'ı idrak etmektir." Yani öyle bir bak ki, her geçen saniye yalnızca bir an değil, zamanın içinde saklı kalan hikmetin bir parçası olsun. İşte bu pencere metaforu çok kıymetlidir. Bazı insanlar hüzne bakarken sadece dışarıya bakar: "Olan oldu, ben ne yapacağım?" Ama Risale-i Nur, insana şunu öğretir: Kalbin penceresinden bakınca, dünya sadece bir okyanus değil; ders veren bir öğretmendir. Ve hüzün, kapıyı kapatmak için değil; kalbi kürseliğe açmak içindir.

Zamanın hüznü, sabırla yoğrulursa insanı içeri doğru çeker. Dışarıdaki olayların seni sarsmasına izin vermek yerine, içerdeki pencerenin camını temizlersin. O cam temizlendiğinde dışarıdaki sis dağılır gibi olur; ama bunun için önce sabırla beklemek gerekir. Said Nursî der ki, sabır yalnızca beklemek değildir; sabır, beklerken anlam aramaktır. Belki bugün bir sızı vardır içimizde. Belki dün anlamsız gelen bir sual, bugün kalbimizde yeni bir anlam kazanacaktır. Bu, sabrın içindeki zamansal dönüşümün kendisidir.

Zaman öylesine ağırdır ki bazen, her saniye kalbinde bir damla daha birikir. Ne kadar çok eklendikçe yoğunlaşır. Bir bakarsın ki hüznün adı "zaman" olmuştur ve insan bu hüznün içinde kendini küçücük hisseder. Ama Nursî'nin pencere metaforunda bunun tam tersi de vardır: Zaman yalnızca ağırlık değildir. O, aynı zamanda ders veren bir öğretmendir. Ve sabır, insanı mahcup eden bir yük değil, olgunlaşmayı sağlayan bir ışıktır.

Bir pencereyi daha düşün… Dışarıdan gelen ışığın camdan

içeri sızması gibi… Hüzün gelen bir şeydir, kaçan bir şey değildir. Sen pencereden dışarı bakarken, ışık zaten içinde vardır; sen sadece onu görecek kadar sabretmeyi beklemelisin. Risale-i Nur'da sabır, yalnızca sabretmek değil, anlamla beklemektir. Çünkü sabır, sabırsızlığın ötesine geçip, yükün hikmetini anlamaya yöneliktir.

Sabır sadece hissedenin değil, aynı zamanda uyanığın davranışıdır. Uyuyan insan zamanın hüznünü sadece hisseder; ama uyanık insan, zamanın hüznünü okur. İşte Risale-i Nur'un dili tam da budur: Kalbini uyandıran bir dil. Said Nursî, zamanın hüznünü konuşurken sadece acıyı değil, aynı zamanda umut ağacını da gösterir. Çünkü hüznün olduğu yerde sadece karanlık yoktur; aynı zamanda ışığın beklentisi vardır. Ve insan, sabrın içinde bu ışığı görür.

Belki bugün, pencereden baktığın dünya sana ağır gelir. Belki o camda biriken yağmur damlaları sana hüznün sembolü gibi görünür. Ama o damlalar aynı zamanda gökyüzünün sana bir şey anlatma şeklidir; insanı korkutmayan, konuşmadan içini işaret eden bir şey… Ve Risale-i Nur, insanın bu damlalarda bile bir hikmet aramasını öğretir.

Zamanın hüznü, sabırla yumuşadığında, işte o zaman kalbin penceresi parlar. Geçmişin izi hafifler; geleceğe dair korku küçük bir ışığa dönüşür; şimdiyle barışmak kolaylaşır. Ve La Tahzen — "Üzülme" — sadece bir teselli sözü değildir; kalbin penceresini açmak içindir. Çünkü hüznün ardında bekleyen ışığı görebilmek, sabrın ufkuna ulaşmaktır.

Belki bugün zaman ağırdır… Belki hüznün damlaları pencereni kapatmıştır… Ama unutma: Cam ne kadar kirli olursa olsun, sabırla temizlenirse, ışık her zaman içeri girer. Ve o ışık, hüznü yok etmek için değil, ona anlam vermek için gelir. Üstad Said Nursî'nin dili belki ağırdır, belki derindir… Ama

nihayetinde o da şunu söyler: Zamanın hüznü yok olmayabilir; ama sabırla hissedilen hüznün içinde bile bir nur vardır.

Emir Sultan, Somuncu Baba, Üftâde ve Aziz Mahmud Hüdayî: Sükûtun İrşadı

Emir Sultan Hazretleri'nin yolu, kamış gibi kırılgan ama içinde güçlü bir öz barındıran bir irfan yoludur. Buhara'da 1368–1369 civarında doğan Şemseddin Muhammed, Bursa'ya gelip burada gönüllere taht kurdu; derin bir tevazu, sükûnet ve irşad hâliyle herkesin kalbine dokundu. Onun hikâyesi, tasavvufun yürekten konuştuğu bir dil gibi sessizce yayılırdı çevresine. Bursa'da yaşayan bu velî, Osmanlı'nın kuruluş devrinde yaşadı ve sadece ilmî söylemleriyle değil, **sükûtu ve davranışlarıyla irşad eden bir zat olarak bilindi**. Onun yanında kelimeler çoğu zaman yetersiz kalır; **suskunluğun içindeki hikmet konuşur**. Emir Sultan, hayatının her safhasında aksine bir şey söylemeden, davranışıyla insanlara ilahî aşkı gösteren biri oldu. Onun sükûtu, hüzünlü bir dervişin sessiz duası gibiydi; görünür sözlerden önce içsel hâli konuşurdu.

Somuncu Baba'nın varlığı da benzer bir sessiz irşatın örneğidir. Hamid-i Velî, Bursa'da yaşayan ve halka ekmek yapıp satan biri olarak bilinir; fakat bu ekmek sadece bedeni doyurmaz, gönülleri de beslerdi. Halk ona Somuncu Baba derdi ve kelimelerden önce **davranışlarının diliyle** öğüt verirdi. Onun her fırında pişirdiği ekmek, bir bereket nişânesi gibiydi. İnsanlar belki adını bilmeden yanından geçerdi ama sükûtu onlara bir şey anlatırdı: "Kalbini temizlemeden, gönlünü eğitmeden hiçbir şey bakir kalmaz." Somuncu Baba'nın bu sessizliği, insanı konuşmadan önce dinlemeye davet eder; hüzün dolu bir kalbi, acele ile çözmek yerine sabırla irşad

ederdi.

Üftâde Hazretleri ise tasavvuf dünyasında söz ve suskunluğun dengesini bilen bir pîr olarak hatırlanır. Onun hayatı, bir hikmet kuyusudur; halk arasında edindiği şöhreti bir makam sanmadan, gayretle gönül eğitiminin derinliklerine daldı. Bursa'da doğan Üftâde, genç yaşta zikredilen hocalarının yanında çile çekerek olgunlaştı. Hayatında, adının anlamıyla müsemma olduğu gibi, gökteki ilham ile yerdeki yaşantıyı birleştirdi. Onun sohbetleri suskunluğun içinden gelen bir nur gibiydi; **sessizce verilen mesajları duyanlar, kalbinin ritmini değiştirirdi**. Bir keramet hikâyesi olarak Üftâde'nin talebesi Aziz Mahmud Hüdayî'ye söylediği sözler, müridin zannettiğinden çok daha derinde bir irşadı sembolize eder: "Bu kapı yokluk kapısıdır; biz o kapının kuluyuz," diyerek, tasavvufun **mülkî dünyaya değil, kalbin hâline bakılması gerektiğini** öğretti. Hüdayî'nin gözlerinden yaşlar dökülürken sükût, sözcükten daha fazla konuştu; kalplerin suskunluğunu ilahî nurla doldurdu.

Aziz Mahmud Hüdayî, Üftâde'nin terbiyesinden geçmiş, sabır, tevekkül ve irşat öğretisini hayata dökmüş bir medeniyet mimarıdır. Kendisini sadece bir şeyh olarak değil, **insan kalbine dokunan bir rehber** olarak konumlandırdı; hocalarından öğrendiklerini geniş kitlelere taşıdı. Üftâde'nin ona verdiği emri yerine getirmek için sırtında ciğer taşıdığı hikâyesi, maddî dünyadan tamamen sıyrılmanın değil, tüm bağların ilahî bir mana içinde yaşanması gerektiğini gösterir. O, Bursa'dan Üsküdar'a uzanan irşat yolculuğu boyunca hiç susmadı; fakat sözleri, hep irfanın sükûtu içinde yankılandı. Hüdayî'nin insanlara verdiği nasihatler, şiirleri ve sohbetleri, **sükûtun ilimle harmanlandığı bir irşad tablosudur**.

Bu dört büyük sûfî, her biri kendi zamanının siyasal ve

toplumsal çalkantılarına rağmen, sükûtu bir öğretim aracı olarak kullanmayı seçti. Emir Sultan, Osmanlı'nın kuruluş döneminde manevî sükûtu ile sadece insanlara değil, yöneticilere de mesajlar verdi; bazen en derin öğreti susmak ve huzurla oturmaktı. Somuncu Baba, halkın arasında sessizce dolaşarak gönülleri doyurdu, kelamdan önce davranışıyla nasihat etti. Üftâde, şiirde ve sohbetlerde söz ile sükûtu birleştirdi; insanı irfanın derinliğine çağırdı. Aziz Mahmud Hüdayî ise bu öğretinin geniş coğrafyalarda yayılmasına vesile oldu; sükûtun irşad ettiği kalpleri tefsir etti, şiirler ve eserlerle manevi mirasını zenginleştirdi.

Bu irşat yolu, kelimelerin zorlandığı yerlerde sessizliğin konuştuğu bir alandır. Hüzün burada yok sayılmaz; aksine **anlamlandırılır ve aşkın bir hâle dönüştürülür**. La Tahzen'in en derin ruhu da budur: Üzülme, çünkü suskunluğun irşad ettiği kalp, önce kendini bilir, sonra Hakk'ı… **Sükût, hüzünle yüzleşmeyi yalnız bırakmaz; kalbi olgunlaştırır, diriltir ve aydınlatır.** Bu velilerin hayatları da bize tam olarak bunu öğretiyor: sükût, sözden daha güçlüdür, çünkü kalbin kapılarını açar ve ilahî aşkın dilini konuşur.

7

ÜMMET VE EMANET

Vefat Edenler ve Yaşayanlar: İnsan ve Cin Müminler

İnsanın kalbi, ölümü düşündüğünde derin bir sessizlikle karşılaşır. Vefat eden müminler, sanki gözle görülemeyen bir pencerenin arkasında durur gibi görünürler; fakat onların varlığı hâlâ hissedilir, kalpte bir sıcaklık bırakır. La Tahzen perspektifinde ölüm, kayıp değil; bir geçiştir. İnsan, sevdiklerinin ardından hüzünle bakarken, aslında onların nur dolu hallerine tanıklık eder. Bu nur, hem vefat edenlerin sabırla yaşadıkları hayatın bir yansımasıdır hem de yaşayanların kalbine düşen bir teselli damlasıdır. Çünkü mümin, ölümü bir ayrılık değil, bir kavuşma ve Allah'ın rahmetine geçiş olarak görür.

Vefat eden müminlerin hayatı, yaşayanlar için bir rehberdir. Onların dünyadaki sabrı, ibadetleri ve duaları, ardında bıraktıkları ışıkla hâlâ etrafı aydınlatır. La Tahzen perspektifinde, hüzün sadece bir eksiklik hissi değildir; aksine bir farkındalıktır. İnsan, sevdiklerinin yokluğunu hissettiğinde, o yokluğun

ardında bir nur saklı olduğunu fark eder. Vefat edenlerin duaları ve iyilikleri, yaşayanlara manevi bir güç olarak ulaşır; sanki görünmez ellerle kalplere dokunurlar.

Yaşayan müminler ise, hem kendileri için hem de vefat edenlerin hatırası için sorumluluk taşır. İnsan, kalbindeki hüznü inkâr etmeden, sabırla ve tevekkülle yaşamaya devam eder. Bu, La Tahzen'in özüdür: Üzülme, çünkü her hüznün ardında bir hikmet ve ışık vardır. İnsanların kalbindeki hüznü hafifletecek şey, sadece teselli sözleri değil; kalbin içindeki sabır, dua ve iyi amellerdir. Yaşayan müminler, vefat edenlerin bıraktığı izleri takip eder, onların dualarını yaşatır ve kendi hayatlarını Allah rızası için şekillendirir.

İnsan alemi kadar, cin alemi de müminlerle doludur. Kur'ân-ı Kerîm'de cinlerin iman eden ve etmeyenleri olduğundan söz edilir. La Tahzen perspektifinde bu, evrenin gizli bir boyutudur: İnsan, yalnızca kendi dünyasında değil, görülemeyen boyutlarda da iman ve sabırla var olur. Mümin cinler, insanlar gibi sabırla yürür, Allah'a yönelir ve kendi alemlerinde de ibadet ederler. Onların varlığı, insanların fark etmediği bir ilahi dengeyi sağlar. Hatta bazı rivayetlerde, mümin cinlerin insanlara vesile oldukları iyiliklerden bahsedilir; kalplerine huzur veren, hayır işleri kolaylaştıran ve tehlikelerden koruyan birer nur gibidirler.

Vefat eden ve yaşayan müminler arasında görünmez bir bağ vardır. Ölüm bir son değil, **sürekli bir irşad zinciridir**. Vefat edenlerin kalplerinden yükselen dua ve sevap, yaşayanlara ulaşır; yaşayanların iyilik ve sabrı ise ölenlerin ruhunu yüceltir. La Tahzen bakışı, insanın bu görünmez ilişkileri fark etmesini sağlar: Üzülme, çünkü senin sabrın ve duan, ölen müminlerin ruhunu besler; onların nuruyla kalbin de aydınlanır. Bu bir teselli değil, bir hakikattir.

Vefat edenlerin ve yaşayanların birbirlerine verdiği mesajlar, genellikle sessizlik aracılığıyla iletilir. İnsan, sevdiklerinin ardından ağlarken, aslında onların nurunu yansıtan gözyaşlarını döker. Aynı şekilde, yaşayanlar iyi iş yaptığında, dua ettiğinde, Allah rızası için sabrettiğinde, ölenlerin ruhuna manevi bir destek sunmuş olur. La Tahzen perspektifinde bu ilişki, hüznü hafifletir; çünkü kalp bilir ki kayıp, tamamen yok olmak değildir; bir tür dönüşüm ve ilahi irşad hâlidir.

Müminler sadece insan alemiyle sınırlı değildir. Cin alemi, görünmeyen ama fiilen hissedilen bir boyuttur; burada da iman ve sabır hâkimdir. İnsanlar çoğu zaman fark etmez ama kalplerine düşen huzur damlaları, mümin cinlerin varlığıyla bağlantılı olabilir. La Tahzen perspektifinde, insanın yalnız olmadığı, her daim görünen ve görünmeyen bir toplulukla çevrili olduğu mesajı vardır. Hüznün içinde kaybolmak yerine, kalp bu ilahi desteği hissedebilir ve sabırla ilerleyebilir.

Bazen yaşayan mümin, vefat eden birini düşler; o rüya veya hatıra, La Tahzen'in sessiz bir fısıltısıdır: "Üzülme, çünkü senin sabrın ve sevgilin bizim dualarımızla buluşuyor." İnsan, bu tür ruhani bağlantılardan güç alır. Hüzün, yok olmanın acısı değil; **sevginin ve irşadın sürekliliğini hatırlatan bir işarettir**. Ölen müminler ve yaşayan müminler arasındaki bu görünmez bağ, sabrın ve La Tahzen felsefesinin en derin tezahürüdür.

Her insanın kalbinde, bu görünmez irşad zincirini hissetmesi mümkündür. Kalp, sabır ve dua ile hem kendi hüznünü hafifletir hem de ölen müminlerin nuruna ortak olur. La Tahzen perspektifinde hüzün, yokluk değil; **bir köprü, bir bağ ve ilahi bir tesellidir**. İnsan bunu fark ettiğinde, ölüm korkusu azalır, yaşamın her anı daha anlamlı hâle gelir. Vefat edenlerin ve yaşayanların birbirine bağlı olduğu bu hakikat,

sabrın ve kalbin penceresini açar.

Zamanın hüznü, sabırla ve imanla taşındığında, hem insan hem de cin müminler için bir nur kaynağı olur. Hüznün ardında bir ışık vardır ve bu ışık, ölenlerin duasıyla, yaşayanların sabrı ve Allah'a yönelimiyle beslenir. La Tahzen'in özü işte budur: Üzülme, çünkü senin hüznün ve sabrın bir zincirin halkasıdır; hem görünen hem de görünmeyen âlemlerde nur olur, kalpleri aydınlatır.

Ortak Hüzün, Ortak Dua

Hüzün yalnızca kişisel bir his değildir; insanın kalbine işleyen o derin sızı, zaman zaman başkalarının kalbine de düşer. La Tahzen'in öğretisinde, hüzün paylaştıkça hafifler, ortak bir ruh hâline dönüşür. Bir dostun acısını hissetmek, bir sevdiğin için gözyaşı dökmek, yalnızca empati değildir; o, kalpler arasında bir köprü kurar ve görünmez bir dua zincirini başlatır. İnsan, kendi hüznünü saklamak yerine başkalarıyla paylaştığında, fark eder ki yalnız değildir. Hüznün bu ortaklığı, kalbi hem teselli eder hem de irşadın kapılarını açar.

Ortak hüzün, dua ile birleştiğinde güçlenir. İnsan, kendi sıkıntısını Tanrı'ya açarken, başkasının sıkıntısını da yanında hisseder. Bu, kalplerin birbirine görünmez bir bağla bağlanmasıdır. La Tahzen perspektifinde, dua sadece Allah'a yöneliş değildir; aynı zamanda kalpler arası bir iletişim, bir teselli ve bir dirilme aracıdır. Başkalarının acısını omuzlamak, yalnızca merhameti artırmakla kalmaz, aynı zamanda insanın kendi hüznünü de hafifletir. Çünkü acı paylaştıkça azalır, dua büyüdükçe çoğalır.

Tarih boyunca velîler, bu ortak hüzün ve ortak duayı bizzat yaşamışlardır. Mesela Emir Sultan Hazretleri, halkın acılarına

ortak olur, onların sıkıntısını kendi kalbinde hissederdi. Sükûtu ve bakışı, kelimelerden daha etkili bir dua gibi insanlara ulaşırdı. Bir bakış, bir tebessüm veya sessiz bir yardımla, o kişinin kalbine huzur düşerdi. La Tahzen perspektifinde bu, hüznün küçültülmesi değil, büyütülmüş bir sevgi ve merhamet olarak insan kalbine nüfuz etmesidir.

Somuncu Baba da ekmeğini paylaşırken, aslında sadece bedeni doyurmuyordu; gönüllere, ortak bir hüznün ve duanın hatırlatıcısı olarak bir nur bırakıyordu. İnsanlar, onun yanında hem kendi acısını hem başkalarının acısını hissetmeyi öğrenir; ekmeğin bereketinde dua, sessiz bir şekilde yükselirdi. La Tahzen perspektifinde bu, "hüzün yalnız değildir, dualar çoğalır" demektir. İnsan, acıyı paylaşınca, hem başkalarının yükünü hafifletir hem de kendi kalbini açar.

Üftâde Hazretleri'nin sohbetlerinde de bu ortak hüzün ve ortak dua hâli belirgindi. İnsanlar, kalplerindeki sızıyı onun yanında açtığında, Üftâde sessizce onları dinler; bir kelimeyle değil, bakışı ve haliyle irşad ederdi. O an, hüznün yalnızca kişisel bir durum olmadığı, kalpler arasında paylaşıldığında bir nur hâline geldiği anlaşılırdı. La Tahzen perspektifinde, bu nur, kalbin penceresini açar, acının içindeki hikmeti gösterir ve sabrı öğretir.

Aziz Mahmud Hüdayî'nin müridleriyle kurduğu bağ da benzer bir ruh hâli taşırdı. Müridler birbirlerinin hüzünlerini hisseder, birbirleri için dua ederdi. Hüdayî, bu duaların kalpten kalbe, görünür ve görünmez alemlerden birbirine ulaştığını bilir ve bu irşadı yönlendirirdi. La Tahzen perspektifinde, ortak hüzün ve ortak dua, yalnızca dünyevi bir dayanışma değil; ilahi bir bağdır. İnsan, bir başkasının derdi için gözyaşı döktüğünde, Allah'ın rahmetine de ortak olur. Bu, hüznün dönüşümüdür: Kendi acın, başkalarının duasıyla birleşince nur olur.

Ortak hüzün ve ortak dua, sadece insanların arasında değil, görünmeyen alemlerle de kurulur. Mümin cinlerin varlığı, insanların kalplerine düşen huzur ve tesellinin bir parçasıdır. İnsan, başkaları için dua ettiğinde, o duanın enerjisi görünmeyen âlemlere de ulaşır; orada hem yaşayanların hem de vefat eden müminlerin ruhunu besler. La Tahzen perspektifinde, bu, hüznün tamamen yok olmadığı, ama anlam kazanarak ışığa dönüştüğü bir gerçektir.

Bazen insan, başkalarının hüzünlerine öylesine yoğunlaşır ki kendi acısını unutur; ama La Tahzen bakış açısı, bunu bir yük değil, bir nimettir. Başkalarının duasına vesile olmak, kendi hüznünü sabır ve nur ile dönüştürmenin yoludur. Hüznün ortaklığı, kalpleri birbirine yakınlaştırır; duaların çoğalması ise insanın içindeki umudu artırır. Bu, La Tahzen'in kalbe düşen sessiz fısıltısıdır: "Üzülme, çünkü senin hüznün bir köprü, duan bir nurdur."

İşte bu nedenle, ortak hüzün ve ortak dua, insanın kalbini yalnızlıktan çıkarır, göğe uzanan bir pencere açar. İnsan, kendi hüznünü hissederken, başkasının hüznünü de taşır; ama taşırken, dua ve sabır ile yük hafifler, kalp genişler. La Tahzen perspektifinde, hüzün yok olmaz; aksine paylaşılınca nur olur. Ortak hüzün, insanı yalnız bırakmaz; ortak dua, kalpleri birleştirir ve ilahi rahmete açar.

Bir pencere düşün… İçinde hüzün damlaları birikmiş; ama her damla, başkalarının duasıyla birleşiyor. İşte o an, hüznün içindeki nur görünür hâle gelir. İnsan, yalnız olmadığını fark eder; hem geçmişin hem geleceğin yükü hafifler. La Tahzen perspektifinde, ortak hüzün ve ortak dua, insanı teselli eder; çünkü her damla, Allah'ın rahmetine açılan bir kapıdır.

Ve unutma: Hüznün paylaştıkça azalması, duanın çoğaldıkça güçlenmesi, La Tahzen'in en temel öğretilerindendir. İnsan,

başkalarının derdi için dua ettiğinde, kendi hüznü de hafifler. Vefat edenlerin ruhu için okunan Fatiha ve dualar, yaşayanların kalbine de nur olur. İnsan ve cin müminler, görünür ve görünmez alemlerde birbirleri için dua eder; böylece hüzün bir yük değil, ilahi bir bağ hâline gelir.

8

SON EŞİK

Lâ Tahzen: Hüzünle Beraber Yürümek

Kalbin yükü ağır geldiğinde, insan çoğu zaman durur, gözlerini kapar ve yalnızlıkla karşılaşır. Ama bil ki, her duruş bir yürüyüştür; her hüzün bir sır perdesidir ve her damla gözyaşı, Rahman ve Rahîm'in nurunda bir inciye dönüşür. Lâ Tahzen, yalnızca teselli etmek için söylenmiş bir söz değil; bu, insanın kendi içindeki karanlığa ışık tutan bir rehberdir. Hüzün, yok sayılacak bir düşman değil; Allah'ın izin verdiği bir öğretmendir. İnsan, Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e, Bilal Habeşî'den Rabia Hatun'a kadar tüm peygamberlerin ve evliyanın yolunu düşündüğünde anlar ki, her hüzün bir imtihan, her sabır bir nur, her dua bir köprüdür.

Kur'ân-ı Kerîm'de Allah buyurur: "Biz kullarımızı darda bırakmayız, hüzne boğmayız, sabırlı olanları ise nurla kuşatırız." (Bakara, 2:286) Bu nur, evvelden ahire, zahirden batına, görünenle görünmeyeni kapsayan bir hakikattir. Peygamberler, sırlarla, mucizelerle, ilahi mesajlarla ve sabırla yürüdüler;

hüzün onlar için yalnızca bir tecrübeydi, umutsuzluk değil. Hz. Nuh gemide tufana karşı sabrederken, Hz. Musa Firavun'un zulmüne karşı yürürken, Hz. İbrahim ateşin içinde yitip gitmiş gibi görünürken, hepsinin kalbi Allah'a açıldı; hüzünle beraber yürüyerek ilahi nurla beslendi.

Ve insan düşünür: Ben neden yalnızım, neden bu hüzün bu kadar derin? Ama bil ki yalnızlık, hüzün, çaresizlik; hepsi bir pencerenin perdesidir. O perdeyi kaldırdığında, Rahman'ın nurunu görürsün. Evvel ve ahir, zahir ve batın, yer ve gök; hepsi senin kalbine işaret eder. Her dağ, her okyanus, her yıldız, her bulut; hepsi bir mesaj taşır. Hüzünle beraber yürümek demek, sadece acıyı taşımak değil, aynı zamanda ilahi sırları ve kudreti fark etmektir.

Tüm peygamberler ve evliyalar bunu bilirlerdi. Hz. Muhammed (s.a.v.), Mekke'de boyun eğmezken, hüzünle beraber yürüdü; Taif'te taşlandığında, sabırla ve dua ile Allah'a teslim oldu. Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in gözyaşları, yeryüzünde ve gökyüzünde yankılanan dualar oldu. Rabia Hatun'un karşılıksız aşkı, Veysel Karani'nin görmeden sevmesi, İbnü'l Arabi'nin vahdete ulaşırken çektiği sıkıntılar; hepsi hüzünle beraber yürüyen kalplerin ışığıdır. Onlar bilirlerdi ki, hüzün geçicidir; nur kalıcıdır.

Ve işte o nur, zahir ve batınıyla insanın kalbine akar. Allah'ın Rahman ve Rahîm isimleri, evvel ve ahir nurlarıyla insanın gözyaşlarını mücevherleştirir. Hüzün, kalbin penceresini açar; gözyaşı, kalbin lambasına düşer ve ışık yayar. Zamanın acısı ve dünyevi sıkıntılar, sabırla yoğrulup dualar içinde eriyince, insanın ruhu temizlenir, kalbi genişler. La Tahzen'in özü burada açığa çıkar: Üzülme, çünkü hüzün senin yükün değil, nurun habercisidir; her adımda, her nefeste Allah'ın kudreti seninledir.

Tüm peygamberlerin, evliyaların ve alimlerin hayatlarına bakınca görülür ki, hüzün ve sıkıntı, kalbi eğitmek için verilmiştir. Hz. Yusuf'un zindanda geçirdiği yıllar, Hz. Eyüp'ün sabrı, Hz. İbrahim'in ateşin içinde yürüyüşü; her biri hüzünle beraber yürüyerek Allah'a yaklaşmıştır. Bu yürüyüş, yalnız bir yolculuk değildir; tüm zamanları ve mekânları, evvel ve ahirleri, yeri ve göğü kapsayan bir manevî yolculuktur. Her gözyaşı, her dua, her sabır, insanı nurla buluşturur ve ilahi sırların kapısını aralar.

Ve insan şimdi anlar: Hüzün, yok sayılacak bir düşman değil; dua, sabır ve teslimiyetle yürünmesi gereken bir yoldur. La Tahzen sadece teselli etmek için değil, kalbin en karanlık köşelerini aydınlatmak için söylenir. O karanlıkta yalnız değilsin; bütün peygamberler, evliyalar ve iman edenler seninle yürür. Her dua bir eldir, her gözyaşı bir nur damlasıdır, her sabır bir pencereyi açar.

Ve işte bu yürüyüşün sonunda, insan Rahman ve Rahîm'in kudretiyle sarılır; zamanın hüznü, sabrın nuru ve duaların nuruyla birleşir. Hüzün, artık bir yük değil; bir köprü, bir ilahi çağrıdır. Kalbin penceresinden baktığında, evvelin ve ahirin, zahirin ve batının, insanın ve cinin, göğün ve yerin, tüm varlıkların seninle olduğunu hissedersin. Hüzünle beraber yürümek, yalnızca bir sabır meselesi değildir; bu, Allah'ın rızasına ulaşan kalbin manevi yolculuğudur.

Ve şimdi, bütün bu nur, bütün bu sırlar ve bütün bu hüzünle beraber yürüyen kalplerin ardından, insan Allah'a yönelir, teslim olur ve der ki:

"Hasbünallahu ve ni'mel vekil, ni'mel mevlâ ve ni'mennasîr, ğufrâneke rabbena ve ileyke'l masîr."